

Bacheloroppgave

IDR600 Sport Management

Kartlegging av frivillig og betalt arbeid i Moldeidretten

Christine Svoren

Totalt antall sider inkludert forside: 55

Molde, 21.05.2010

Publiseringsavtale

Tittel på norsk: Kartlegging av frivillig og betalt arbeid i Moldeidretten

Tittel på engelsk: Survey of the voluntary and paid work within the sports in Molde

Forfatter(e): Christine Svoren

Fagkode: IDR 600

Studiepoeng: 15

Årstall: 2010

Veileder: Oskar Solenes

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

ja nei

(inneholder taushetsbelagt informasjon. Jfr. Offl. §13/Fvl. §13)

Dato: 21.05.2010

Forord

Denne Bacheloroppgaven symboliserer slutten av Bachelor programmet i Sport Management på Høgskolen i Molde.

Frivillig arbeid er en viktig grunnstein i Moldeidretten, så vel som i idretten i hele Norge. Det skjer kontinuerlige endringer innenfor idretten, deriblant skjer det også endringer i hvordan frivillig- og betalt arbeid fordeler seg. Det er viktig å følge med i utviklingen i det frivillige arbeidet i Moldeidretten for å kunne se trender og for å kunne sette inn tiltak om nødvendig. Denne oppgaven ønsker å kartlegge det frivillige arbeidet i Moldeidretten.

Disse tre årene på Høgskolen i Molde har vært utfordrende, men jeg har tilegnet meg mye kunnskap gjennom skolen og gjennom mennesker som har gitt av seg selv og som har vært en motivasjonsfaktor for meg. Gjennom denne oppgaven har jeg tilegnet meg solid kunnskap om hvordan Idretts-Norge, spesielt Moldeidretten er bygd opp.

Jeg ønsker å takke min veileder, Oskar Solenes, for et stort engasjement og god støtte. Jeg setter stor pris på tiden du har satt av til meg, tålmodigheten, dine gode råd og den konstruktive kritikken gjennom denne prosessen. Takk til Rune Sjøholm, organisasjonssjef i Møre og Romsdal Idrettskrets, for støtten du har vist meg, for dine gode råd og innsikt i litteraturen, og for å ha fungert som en veileder fra idretten sin side. En stor takk til Øivind Opdal som satt av tid til å dele sin kompetanse innenfor undersøkelser og analyse, dette var gull verdt. Jeg ønsker også å takke leder av Molde Idrettsråd, Ulrik Opdal, for støtten, gode råd og for tilretteleggingen av utsendelse av informasjon. Til slutt ønsker jeg å takke alle idrettslagene som tok seg tid til å besvare undersøkelsen.

Molde, 21.mai 2010

Christine Svoren

Innhold

1. Innledning	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema	1
1.2 Tema og problemstilling	2
1.3 Kontekst; Moldeidretten.....	2
1.4 Tidligere forskning	3
1.5 Oppbygging av oppgaven.....	3
2. Teori	4
2.1 Sivilsamfunn; frivillige organisasjoner	4
2.2 Utvikling på frivillighetsfronten.....	5
2.3 Idretten som frivillig organisasjon.....	7
2.3.1 Frivillig arbeid	8
2.3.2 Profesjonalisering/Betalt arbeid.....	10
3. Metode	12
3.1 Undersøkellesdesign.....	12
3.2 Metodisk tilnærming	12
3.3 Innsamling av data.....	13
3.4. Populasjon og svarprosent.....	14
3.4.1 Et annerledes idrettslag	15
3.5 Reliabilitet og validitet.....	16
4. Hoveddel - Analyse	18
4.1 Moldeidretten	18
4.2 Tillitsvalgte.....	20
4.2.1 Sentral ledelsen	20
4.2.2 Gruppene	22
4.3 Det frivillige arbeidet i Moldeidretten	23
4.3.1 Daglig drift	23
4.3.2 Arrangement/Inntektsbringende tiltak.....	25
4.4 Betalt arbeid	27
4.5 Frivillig arbeid vs betalt arbeid.....	29
5. Diskusjon/Oppsummering	32
5.1. Tillitsvalgte.....	32
5.2. Frivillig arbeidskraft	33
5.2.1. Betalt arbeidskraft	35
5.3. Fordeling av arbeidsoppgaver innenfor frivillig- og betalt arbeidskraft.....	36
5.4 Påvirker betalt arbeid det frivillige arbeidet?	36
6. Videre forskning	37
Kilde- og litteraturliste	38
VEDLEGG 1: Spørreundersøkelse	40
VEDLEGG 2: Informasjonsbrev	46
VEDLEGG 3: Følg brev	47
Vedlegg 4: Vedleggstabeller	48

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Norsk idrett er bygd opp av en kultur som inkluderer frivillighet som en sterk ressurs for at idretten skal kunne forvaltes som den gjør i dag. Frivillighet er idrettens viktigste grunnstein.

For det første er frivillighet i den organiserte idretten den viktigste rammefaktoren som påvirker idrettens rammevilkår sterkest. Idretten er og ønsker å være en viktig samfunnsaktør¹. Idretten har en viktig og nødvendig samfunnsverdi. I dette legges det at holdninger læres, normer skapes og fellesskap etableres.

Frivillig arbeid forvalter langt viktigere verdier enn struktur og hierarkier. Organisasjonene er rammer for samtaler, samkvem og samhandlinger mellom mennesker – organisert av deltakerne selv, utenfor markedet og utenfor offentlig styring. Idretten er en brobygger – mellom kjønn, mellom generasjoner, mellom prestasjonsgrupper, mellom etniske grupper og mellom ulike politiske oppfatninger².

For det andre, er frivillig arbeid det viktigste elementet i idrettens totalregnskap.

Totalregnskapet består av det som i idretten blir betegnet som ”idrettens samfunnsregnskap”. Dette er ikke er gyldig regnskap, men det er et verktøy som måler de verdiene som skapes av idretten og kommunen (Tender 2009). Tall fra Møre og Romsdal viser at frivillig arbeid utgjør 250 millioner kroner, mens nettoregnskapet fra kommunen er i underkant av 4 500 000 kroner. Dette gir et resultat der hver offentlige krone gir 50 kroner i frivillig arbeid (Sjåholm 1999). I norsk idrett sammenlagt blir det hvert år lagt ned om lag 23 000 årsverk med frivillig arbeid. Med en årsverksverdi på 350 000 kroner utgjør dette totalt 8 milliarder kroner³.

---

¹ Rune Sjåholm, organisasjonssjef Møre og Romsdal Idrettskrets. E-post: 18.05.2010

² Se fotnote 1

³ Se fotnote 1.

1.2 Tema og problemstilling

Utgangspunktet for valg av tema og hovedhensikten med denne oppgaven er å synliggjøre omfanget av det frivillige arbeidet som legges ned i idretten, en synliggjøring som kan være med på å forbedre idrettens rammebetingelser. Dette er spesielt viktig ettersom idretten de siste årene har hatt et økende inntog av betalt arbeid, herunder profesjonalisering.

Valget av hvilke idrettslag oppgaven skulle ta for seg falt naturlig da jeg dette semesteret har vært utplassert hos Møre og Romsdal Idrettskrets. Det skulle selvfølgelig vært ønskelig å for seg hele Møre og Romsdal, men på grunn av begrenset tid og kapasitet falt valget på Molde ettersom jeg holder til i området og det er en by med stort idrettsengasjement.

På bakgrunn av det foregående ble oppgavens tema:

Kartlegging av frivillig og betalt arbeid i Moldeidretten

Grundig arbeid i problemformuleringsfasen er essensielt for at undersøkelsen skal bli en suksess (Selnes 1999). Temaet fører videre til følgende problemstillinger:

1. Hvordan fordeler tillitsvalgte seg i Moldeidretten når det kommer til kjønn, alder, antall år som sittende leder og antall tillitsvalgte?
2. Hvor stor er den frivillige arbeidskraften i Moldeidretten?
3. Hvordan fordeler frivillig- og betalt arbeidskraft seg i Moldeidretten med tanke på arbeidsoppgaver?

1.3 Kontekst; Moldeidretten

I den organiserte idretten i Molde er det 11 802 medlemmer⁴. I forhold til innbyggertallet på 24 795⁵, gir dette en oppslutning på 48 prosent. Det kan trygt sies at idretten i Molde står sterkt. Ved å sammenligne med Kristiansund som har en oppslutning på 30 prosent og med Ålesund hvor oppslutningen er på 36 prosent i forhold til folketallet, blir dette ytterligere synlig⁶. Det er totalt 55 idrettslag som er registrert i Molde, hvorav 45 er sær-idrettslag og de resterende 10 fleridrettslag. De ulike idrettslagene gir et tilbud på 37 av

---

⁴ Idrettsregistreringen 2010

⁵ Statistisk sentralbyrå; Folketall pr. 01.01.2010

⁶ Se fotnote 4 og 5

de 54 idrettene som finnes i Norge⁷. Når det gjelder kommunale bevilgninger, viser nøkkeltallene at det i 2009 ble bevilget 2 841 000 kroner til idrettslige formål, samt 3 825 000 kroner til idrettsanlegg⁸.

1.4 Tidligere forskning

Det var først etter oppstarten av den omfattende internasjonale frivillighetsundersøkelsen, *John Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project*, i 1997, at interessen rundt temaet økte. Boken ”Frivillig innsats” tar for seg resultatene fra denne undersøkelsen som er den mest omfattende analyse på individnivå når det kommer til frivillig organisering i Norge (Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000).

Når det gjelder norske idrettslag spesielt, har forskningskunnskapen vært lav, men det har begynt å skje endringer (Skirstad 2002). På landsbasis ble det rett før århundreskiftet satt i gang en undersøkelse som hadde til hensikt å samle inn data om norske idrettslag og deres medlemmer, heretter kalt Idrettslagsundersøkelsen 2000 (Enjolras og Seippel 2001).

Hovedtemaene var struktur, økonomi og frivillig innsats. Som en oppfølging ble det gjennomført en ny undersøkelse som gikk mer inn på kunnskap, ledelse og styring, denne refereres til som Idrettslagsundersøkelsen 2002 (Seippel 2003). I tillegg til disse to undersøkelsene på landsbasis, gjennomførte også Institutt for samfunnsforskning, en undersøkelse for idrettslagene i Oslo. Heretter referert til som Oslo-undersøkelsen 2006. Denne undersøkelsen gikk nesten utelukkende ut på frivillig innsats (Seippel 2006). Det er også blitt gjennomført en mindre omfattende undersøkelse av omfanget av den frivillige innsatsen innenfor idretten i Møre og Romsdal, referert til som Møre og Romsdal-undersøkelsen 1999 (Sjåholm 2000).

1.5 Oppbygging av oppgaven

Denne oppgaven er organisert som følgende: Jeg starter med en presentasjon av sivilsamfunnet, utviklingen av frivillighet og idretten som en frivillig organisasjon i litteratur gjennomgangen. Videre forklarer jeg valg av metode og hvordan undersøkelsen ble utført. Resultatene fra undersøkelsen blir dermed lagt frem i hoveddelen der analysen blir fremlagt med kort tolkning av resultatene. Til slutt diskuterer jeg resultatene før jeg avslutter med forslag for videre forskning.

---

⁷ Se fotnote 4

⁸ Statistisk sentralbyrå; KOSTRA 2009

2. Teori

2.1 Sivilsamfunn; frivillige organisasjoner

I Norge er det i følge Selle og Øymyr (1995, 65) stor ”overlapping mellom det vi forstår med det sivile samfunnet og med det frivillige organisasjonssamfunnet”. På samme måte som at idretten alene ikke utgjør frivillige organisasjoner, består ikke sivilsamfunnet kun av disse, men begge har en sentral plass (Lorentzen 2004). I sivilsamfunnet er også politiske partier, kooperative - og samvirkeorganisasjoner, stiftelser, sosiale bevegelser, aksjoner og kirkelige felleskap inkludert. Helt sentralt står et individs evne til å engasjere seg i en sak utenfor seg selv. Når flere mennesker har slike sivile engasjement rundt samme sak fører dette til et kollektiv, og det er disse fellesskapene som danner sivilsamfunnet (Lorentzen 2004).

En tradisjonell og ideal måte å se sivilsamfunnet på, er som en arena utenfor stat og marked, hvor det ikke er fokus på fortjeneste eller effektivitet, men på fellesskapets beste (Lorentzen 2007). For frivillige organisasjoner er begrepet frivillig sektor brukt om denne arenaen. Begrepet ble tatt i bruk ved slutten av 1980-årene når frivillige organisasjoner ikke lenger kun ble sett på som ide- og interessebærere, men det ble satt fokus på organisasjonens egne bidrag (Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000; St.meld. nr. 27 1996-1997). Andre kjennetegn ved frivillige organisasjoner, enn at de er adskilt fra det offentlige og markedet, er frivillig og individuelt medlemskap. Organisasjonenes formål er knyttet opp mot fellesskapsløsninger, et kjennetegn som gir organisasjonene et allmennyttig preg. I tillegg kjennetegnes frivillige organisasjoner ved å være fortjenestefrie og ha demokratiske beslutningsstrukturer (St.meld. nr 27 1996-1997).

I Stortingsmelding nr. 27 (1996-1997) ”*Om statens forhold til frivillige organisasjoner*”, defineres frivillige organisasjoner som:

medlemsbaserte sammenslutninger med et allmennyttig siktemål, en demokratisk styringsstruktur og et nasjonalt ledd som binder sammen lokale enheter. Innenfor meldingen faller også stiftelser med allmennyttig formål og økonomisk samvirke som ikke har fortjeneste som hovedformål. Også trossamfunn og livssynsorganisasjoner er tatt med (St.meld. nr 27 1996-1997).

Men det finnes ulike oppfatninger av hvordan frivillige organisasjoner skal defineres. Salamon og Ancheier (1996) bruker begrepet non-profit sektor eller fortjenestefri sektor. Dette er organisasjoner som er formalisert, avgrenset fra det offentlige, fortjenestefri, selvkontrollerende og har et meningsfylt innslag av frivillig innsats. Ettersom fagforeninger, politiske partier, enkelte kooperativer og stiftelser oppfyller kravet om fortjenestefri, er også disse tatt med i begrepet om non-profit sektor (Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000). Tradisjonelt har ikke disse blitt inkludert i det norske frivillighetsperspektivet, isteden inkluderes de organisasjonene som blir sett på som ideelle verdibærere; menneskehet, frivillig innsats, interesser i det felles gode, kjernen av solidaritet og samfunnet (Lorentzen og Selle 2000).

2.2 Utvikling på frivillighetsfronten

Hvis vi tar et tilbakeblikk ser vi at nordmenn har stilt opp for hverandre i form av dugnadsarbeid og lokal organisering lenge, men det var først ved 1840-årene vi fikk landsomfattende frivillige organisasjoner. Dette med utgangspunkt fra de nasjonale folkebevegelsene (Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000). Tidligere ble denne type organisering sett på som lekmanns organisering, og kom i konflikt med religiøst alvor og moralsk strenghet. Slike møtevirksomheter var derfor forbudt, men ved hjelp av opphevingen av ”konventikkelparagrafen” i 1842 ble dette opphevet. Med denne forandringen kom det en vilje blant folk til å organisere seg, den såkalte ”assosiasjonsånden” (Goksøyr 2008). Organisasjonene var samfunnsrettede lag som først og fremst samlet opp under avhold, religion, misjon, fattigdom og folkeopplysning (Lorentzen 2007). Opp gjennom årene har de frivillige organisasjonene utviklet seg, kort sagt fra å være samfunnsrettede til å bli mer fritidsrettede. Dette kom som en følge av endringer i forholdet mellom arbeid og fritid, hvor barn fikk mer fritid og kjønnsrollene ble mer utlignet. Med dette fikk idretts, fritids- og kulturforeningene økende interesse, og er den dag i dag de største bevegelsene (Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000).

Samtidig som det norske folk fikk mer fritid, økte velstandsnivået. I tillegg begynte det offentlige og velferdsstaten å spille en større rolle, noe som medførte ytterligere endringer i organisasjonssamfunnet. I form av egenorganisering, sentralisering, spesialisering og profesjonalisering (Heitmann og Selle 1999; Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000).

Det foregår en økende profesjonalisering både med hensyn til organisasjon og aktivitet, en økende sentralisering der sentralledd styrkes på bekostning av lokalt og regionalt nivå, en økende spesialisering med mer begrensede arbeidsoppgaver og en økende egenorganisering med aktivitet primært rettet mot egne medlemmer og støttespillere snarere enn mot samfunnet utenfor (Østerud og Selle 2003 sitert i Johannesen 2006, 12-13).

I følge Wollebæk, Selle og Lorentzen (2000) har utviklingstrekkene påvirket vilkårene for frivillig innsats på en grunnleggende måte. Dette ser vider på at egenorganisering går ut på at man organiserer seg for å dekke egne behov og interesser (Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000). Individuell tilfredsstillelse er i fokus, og vi vil heller ”realisere oss selv som selvstendige individer enn å stille oss til disposisjon for den gode sak” (Lorentzen 2004, 11). Dette skjer i samsvar med at organisasjoner er blitt mer medlemsrettede, og dermed spesialiseres ytterligere mot sin aktivitet slik at organisasjonen blir knyttet til et mer avgrenset område. Et eksempel fra idrettorganisasjonene er at nye idrettsgrener ikke lenger blir med i eksisterende foreninger, men etablerer egne (Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000). Organisasjonenes lokale og regionale nivå blir svekket på grunn av den økende sentraliseringen, noe som påvirker organisasjonenes demokrati. (Heitmann og Selle 1999). ”Mange frivillige organisasjoner blir i mindre grad virkelige, mellomliggende demokratiske strukturer mellom enkeltindividet og det offentlige” (Heitmann og Selle 1999, 85). Sentralisering har sammenheng med profesjonalisering, lønnet arbeid har blitt vanligere for å utføre arbeidsoppgaver på sentralt hold, men nå også på lavere nivå (Heitmann og Selle 1999). Organisasjonene har blitt klart mer effektive, blant annet kan aktiviteten reguleres i større grad, de typiske ildsjelene får mindre press og faglig kompetanse kan gi deltakerne bedre utbytte. Men som sentralisering, truer også profesjonaliseringen de frivillige organisasjonenes demokrati. Det kan oppstå konflikt mellom demokrati og effektivitet, nærmere sagt de tillitsvalgte og de ansatte. Dette oppstår ettersom en effektiv organisasjon kjennetegnes ved at beslutningsprosessene må foregå raskt (Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000).

Sivilsamfunnet er i kontinuerlig forandring, og det vil si at hvordan de sivile aktivitetene organiseres må følges med på, en ny måte å organisere seg kan være et tegn på det som skal komme (Lorentzen 2007). Ut ifra dette kan man si at utviklingstrekkene, egenorganisering, spesialisering, sentralisering og profesjonalisering, har vært slike tegn (Heitmann og Selle 1999).

De typiske idèbaserte, utadrettede lagene er svekket, mens aktivitetorienterte lag er i fremgang. Dette svekker også sosialiseringen av medlemmer, fordi organisasjonene legger mindre vekt på å knytte den enkelte til organisasjonen. Dette skyldes dels endringer i deltakernes motivasjon og kapasitet, men det er også blitt mindre relevant når organisasjonenes idégrunnlag er blitt mer utvannet og diffust (Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000, 85).

2.3 Idretten som frivillig organisasjon

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) slik vi kjenner idrettens paraplyorganisasjon i dag, ble først stiftet i 1861 ved navnet Centralforeningen for Utbredelse af Legemsøvelser og Vaabenbrug (Goksøyr 2008; Enjolras, Seippel og Waldahl 2005). Organisasjonen bestod først og fremst av skytterlag, og det første året hadde organisasjonen 96 skytterlag og 6 000 medlemmer (Goksøyr 2008). Idretten har, som nevnt, vokst siden den gang, og den økende interessen har gjort idrettsorganisasjonen til den største når man sammenligner med resten av det frivillige feltet. 29 % av det totale antallet frivillige organisasjoner utgjør idrettslag, og 26 % av den totale medlemsmassen i frivillige sammenslutninger er medlemmer i NIF (Enjolras og Seippel 1999; Enjolras 2007).

I § 1-1. ledd 1 i NIFs lovhefte står det at NIF er en uavhengig organisasjon (NIF 200). Dette viser til at norsk idrett har autonomi fordi den utvikler og styrer seg selv. I tillegg er staten er lite involvert. Dette er spesielt synlig dersom man sammenligner med store deler av Europa. Disse kjennetegnene, sammen med at staten gir økonomisk tilskudd og finansiering av idrettsanlegg, gjør at idretten hører hjemme under den liberalske modellen for forholdet mellom stat og organisasjon. Motsetningen er den intervensjonistiske modellen hvor idrett ses på som offentlig ansvar (Enjolras 2003; Enjolras, Seippel og Waldahl 2005).

Flere av idrettens kjennetegn kommer frem ved ledd 2 og 3 i formålsparagrafen til NIF, § 1-2,

Organisasjonen skal være en positiv verdiskaper for individ og samfunn og dermed styrke sin posisjon som folkebevegelse og drivkraft i samfunnet. Organisasjonens arbeid skal preges av frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd. All idrettslig aktivitet skal bygge på grunnverdier som idrettsglede, fellesskap, helse og ærlighet (NIF 2008).

Dette samsvarer med Regjeringenes idrettspolitik, hvor Regjeringen har uttalt seg om idrettens egen- og nytteverdi. Disse to begrepene går ut på at idretten ikke bare møter individenes behov, men også har samfunnsmessig innflytelse. Egenverdi handler om selve aktiviteten, og at idrettslig utøvelse skaper en opplevelse av mestring og glede, samt et sosialt fellesskap. Nytteverdi derimot er knyttet opp mot det faktum at idretten forbedrer folkehelse, har økonomisk nytte og er en sosialiseringsarena (Enjolras 2003). Man kan si at Regjeringen ser idrettens samfunnsnytte som større enn aktiviteten i seg selv. Dette kommer også frem i St.meld. nr 14 "Idrettsliv i endring" (1999-2000). Her ble det påpekt som et hovedmål å styrke det frivillige, lokale idrettsarbeidet i fremtiden. En prioritering som ble begrunnet med at idretten har en rekke sosiale gevinster, gir trening i demokratisk samhandlingsform, er basert på ubetalt innsats og idrett som en fortjenestefri organisasjon (St.meld. nr 14, 1999-2000).

2.3.1 Frivillig arbeid

Resultater fra Idrettslagsundersøkelsen 2002 viser at idrettslagene mener den største hindringen for deres arbeid er menneskelige ressurser; mangel på frivillige, ledere, trenere og engasjement. Likevel gjør frivillige alt arbeidet i nær 70 prosent av idrettslagene, og i 90 prosent av norske idrettslag utføres minst 90 prosent av arbeidet av frivillige. (Idrettslagsundersøkelsen 2000; Idrettslagsundersøkelsen 2002). Dette sammen med den økende medlemsmassen gir et inntrykk av at det i dag legges ned mer frivillig arbeid enn tidligere (Oslo-undersøkelsen 2006).

En måte å forklare hvorfor vi deltar i frivillig arbeid er ved bruk av gjensidighet, et begrepet som står sentralt i teorien om sosial kapital. Sosial kapital viser til at sosiale nettverk er verdifulle, og refererer til relasjoner mellom individer. Individer inngår i sosiale nettverk som kommer en selv til gode, men sosial kapital gagnar også samfunnet. Det gjør det dermed ikke bare til privat gode, men også til offentlig gode (Putnam 2000; Bø og Schiefloe 2007). Utrveksling av goder i form av gjensidighet mellom individer går ut på at "jeg gjør noe for deg med forventningen om at du returnerer tjenesten". Men forholdet mellom individer kan også være preget av det Putnam (2000) kaller generalisert gjensidighet. Her forventes det ikke noe spesifikt tilbake, men det er en tro på at andre vil gi tilbake til meg senere (Putnam 2000; Bø og Schiefloe 2007). Den generaliserte gjensidigheten kommer først og fremst "til uttrykk i den daglige omgangen mellom

mennesker, ved at de tar hensyn til andre, bryr seg og tar ansvar for felles goder” (Bø og Schiefloe 2007). En som har et annet perspektiv på hvorfor vi utfører frivillig innsats er Eduardo Archetti. Han har utviklet den ”ikke-gjensidige-gave” modellen som viser til at frivillig innsats er en gave til familien. Archetti (2003) bruker seg selv som far og trener for barnas fotballag som eksempel. Han sier han ikke gir til klubben, men yter en gave til familien gjennom klubben. Han argumenterer med at idretten er avhengig av familien som bidrar med gaver til hele familien, uten forventningen om gjenytelse. I motsetning til ildsjeler, yter foreldre kun slike gaver mens barna er aktive i idretten og dermed i en kortere periode (Archetti 2003).

Ulønnet arbeid i frivillige organisasjoner er det som karakteriseres som frivillig arbeid. Utgiftsrefusjon eller en liten symbolsk betaling ses ikke på som en motsetning til dette og arbeidet regnes fortsatt som frivillig (Wollebæk, Selle og Lorentzen 2000). Den daglige driften av idrettslag er en stor del av dette arbeidet. Per lag blir det gjennomsnittlig brukt 45,3 timer frivillig arbeid per uke på landsbasis viser Idrettslagsundersøkelsen 2000, noe som utgjør 17 minutter per medlem per uke. Oslo-undersøkelsen 2006 viser resultater på 96 timer frivillig arbeid per lag per gjennomsnittlige uke, dette tilsvarer 1 775 årsverk med frivillig arbeid i året. Arbeidsoppgavene trening og administrasjon, herunder daglig ledelse og regnskap, er de områdene det legges ned flest timer med frivillig arbeid i det daglige (Idrettslagsundersøkelsen 2000).

Det er vist at det legges ned 1 250 årsverk med dugnadsinnsats i Møre og Romsdal fordelt på 172 idrettslag. Dette tilsvarer 250 millioner kroner (Sjåholm 1999)⁹. I Møre og Romsdal-undersøkelsen 1999 utgjør idrettslagene i Molde, hvor 27 lag deltok, 91 årsverk. 20 prosent består av anleggspoleie, 20 prosent av administrativt og organisatorisk arbeid og 60 prosent går med til tilrettelegging av aktivitet. Dette gir en årsverksfaktor på 3,5 per idrettslag, og for Molde totalt betyr dette at det legges ned 185 årsverk til en verdi av 37 millioner kroner.

For å gi ytterligere informasjon om det frivillige arbeidet som legges ned, har Oslo-undersøkelsen 2006 ikke bare tatt for seg det daglige arbeidet, men også enkeltstående arrangement. Et spørsmål som gav mange ulike svar, både i forhold til antall arrangement per idrettslag og type arrangement. I gjennomsnitt deltok idrettslagene i Oslo på 3

---

⁹ I undersøkelsen i Møre og Romsdal tilsvarer et årsverk 1 800 timer, til en verdi av 350 000 kroner.

arrangement, hvor tre typer idrettsarrangement av frivillig arbeid stakk fram. Disse arrangementene/inntektbringende tiltakene tok form gjennom (1) konkurranser, idrettsskoler og treningsopplegg,(2) lotteri, salg og loppemarked, og (3) jobb eller oppdrag mot betaling. På dette området ble det lagt ned 709 timer frivillig arbeid i året, et resultat som blir påvirket av de ti største lagene som utgjør 348 timer av de 709 timene. Det viste seg at 30 prosent av lagene hadde 0 timer, mens hovedandelen av lagene lå på et stort spekter av 50-2000 timer det året.

Det er blitt hevdet at det er vanskelig å få folk til å ta på seg verv, og at de sitter kun i en kort periode (Idrettslagsundersøkelsen 2002; Oslo-undersøkelsen 2006). En tredjedel av idrettslagene har 5-6 og 7-10 tillitsvalgte i dens sentrale ledelse. Gjennomsnitt per idrettslag er 7 tillitsvalgte i sentral ledelse og 9 tillitsvalgte på gruppenivå (Oslo-undersøkelsen 2006). I forhold til hvor lenge man sitter i vervene sine i frivillige idrettslag, ”turn-over”, er det gjort undersøkelser på hvor lenge nåværende leder har sittet. Oslo-undersøkelsen 2006 viser store forskjeller, men at lederen i gjennomsnitt har sittet i 5 år, mens på landsbasis viser det seg å være 3,3 år. Videre for få en oversikt over hvem de tillitsvalgte er, har det også her blitt sett på lederen, dette i forhold til alder og kjønn. Resultater fra Idrettslagsundersøkelsen 2002 viser at kun 18 prosent ledere i idrettslag er kvinner, og at gjennomsnittsalderen er 44 år.

2.3.2 Profesjonalisering/Betalt arbeid

Utgangspunktet for all arbeid er at det er en oppgave som trenger å bli løst. Kjennetegn ved at oppgaven blir profesjonalisert er at det blir lagt vekt på ekspert kunnskap, ofte i form av utdanning (Seippel 2010). Dette er også et av tre punkter som blir vektlagt i Ulf Torgersen (1972) sin definisjon om profesjon. Han sier i tillegg at profesjon omhandler måloppnåelse i karriere veien og gjennomslag for at utdanning er nødvendig for å løse den spesifikke oppgaven (Seippel 2002). For å få løst problemene stoler ”klienten” på, og setter sin lit til, ”eksperten” sin kunnskap. I følge Seippel (2002) er det på denne måten at profesjonen legitimeres.

I idretten er det et begrenset potensial for profesjonalisering. Dette kan begrunnes med at det trengs liten ekspertkunnskap for å drive idrett (Seippel 2002). Men idretten er blitt påvirket av at andre samfunnsområder er blitt mer profesjonalisert. Av den grunn er

idretten intet unntak når det kommer til større krav til utdanning og kunnskap, og lønnet arbeid (Goksøyr 2008).

Forståelsen av profesjonalisering av idretten er lite studert, og derfor fins det heller ingen god oppfatning av hvordan idretten er profesjonalisert, eller omfanget av det. Likevel er det noen trekk som kan tenkes å være årsaker. I samfunnet har det blitt et økende fokus på fysisk aktivitet. Denne utviklingen skyldes at utdanningsnivået og kunnskapen om helse er blitt bedre, samtidig som den fysiske aktiviteten ikke er like høy som før. Kropp og utseende har i tillegg fått et økende fokus. Ulike kurs og flere formelle utdannelser, og dermed også forskning på idrett, er blitt vanligere. Dette er mulige grunner til at trener/instruktør er blitt den oppgaven som har størst profesjonalisering i idretten (Seippel 2010).

Som et forsøk på å få frem omfanget av profesjonaliseringen, eller det betalte arbeidet, er det, både i Idrettslagsundersøkelsen 2000 og i Oslo-undersøkelsen 2006, blitt undersøkt hvor mange idrettslag som har ansatte. Ansatte defineres som personer som har en avtale med idrettslage, muntlig eller skriftlig, t om å utføre bestemte oppgaver mot betaling. På nasjonalt nivå svarer 23 prosent at de har hatt ansatte (Idrettslagsundersøkelsen 2000), mens i Oslo var det 24 prosent som hadde ansatte i en gjennomsnittlig uke. Dette resultatet viser til at omtrent tre fjerdedeler av lagene ikke har noen ansatte (Oslo-undersøkelsen 2006). I Idrettslagsundersøkelsen 2000 legges det ned 2,1 timer på de to største områdene, trening og annet. Etterfulgt av vaktmesteroppgaver og daglig ledelse som er mest utbredt. Gjennomsnittlig har idrettslagene i Norge 6 timer betalt arbeid per uke, per medlem tilsvarer dette 1,2 minutt betalt arbeid per uke.

Idrettslagsundersøkelsen 2000 har sammenlagt frivillig og betalt arbeid per medlem. Det viser seg at i norske idrettslag er det fjorten ganger mer arbeid per medlem utført av frivillige som av profesjonelle. På arbeidsoppgavene daglig ledelse legges det ned 30 ganger så mye, på trening 10 ganger så mye og på vaktmester 5 ganger så mye arbeid av frivillige som av profesjonelle.

3. Metode

For å kunne svare på problemstillingene er det viktig å benytte passende undersøkelsesdesign, samt riktig metodisk tilnærming. Videre vil oppgaven gå i dybden på hvilke valg som er gjort og hvorfor dette er beste mulige fremgangsmåte for å finne svarene vi er ute etter.

3.1 Undersøkelsesdesign

Ulike problemstillinger har behov for ulike undersøkelsesdesign, her delt inn i intensiv- og ekstensiv design. Intensiv design går i dybden på noen få enheter og ser som regel på enkeltstående tilfeller for å frem et helhetlig bilde av et fenomen. I motsetning til intensiv design som får frem individuelle forskjeller, er ekstensive design mer generell og generaliserbar. Dette designet omhandler mange enheter og vil beskrive i stedet for å få frem en forståelse av et fenomen (Jacobsen 2005). For å best kunne besvare problemstillingene er det valgt å benytte en kombinasjon av disse undersøkelsesdesignene. Problemstillingene og variablene er avgrenset slik at de ikke går i dybden av et fenomen i den grad intensiv design gjør. Oppgaven har dessuten for mange enheter til å få frem individuelle forskjeller, og designet går mer i bredden. Samtidig er det et begrenset antall enheter i forhold til et typisk ekstensivt design. Man kan si at designet som benyttes er ekstensivt, med en tvist av intensiv design.

3.2 Metodisk tilnærming

Det er tilfelle at ulike problemstillinger også har ulike metoder som egner seg best for å samle inn data. Det er vanlig å skille mellom kvalitativ- og kvantitativ metode. Kvalitativ metode samler inn data som uttrykkes i ord, og brukes når vi ønsker å forstå et begrep eller et fenomen. Denne metoden egner seg derfor best når vi ønsker å undersøke få enheter og når vi vil gå i dybden for å finne helhetlig forståelse. Derimot, når et fenomenes hyppighet eller omfang skal beskrives, er den kvantitativ metoden best egnet. Resultatene oppgis i tall, noe som fører til at det er enklere å strukturere informasjonen og få frem hovedtrekkene. Kvantitativ metode gjør at vi kan undersøke mange enheter og få et representativt utvalg. Det man må passe spesielt på med denne metoden er at undersøkelsen fort kan bli overfladisk fordi det er vanskelig å gå i dybden (Jacobsen 2005).

Kartlegging av frivillig og betalt arbeid i Moldeidretten innebærer ikke å forstå årsakene til frivillig og betalt arbeid i Moldeidretten, men å få frem omfanget av det dette. Det er av den grunn valgt å benytte kvantitativ metode, nærmere bestemt en spørreundersøkelse.

3.3 Innsamling av data

Ettersom den kvantitative metoden passer best for å svare på problemstillingene, ble det utformet og bearbeidet en spørreundersøkelse. Institutt for samfunnsforskning har gjennomført ulike undersøkelser som kartlegger det frivillige arbeidet i idrettslag på landsbasis og i Oslo. Det ble tatt utgangspunkt i disse undersøkelsene da spørreundersøkelsen ble utarbeidet for å være sikker på å måle det som var ønskelig å måle, for å øke tillit og ikke minst for å øke validiteten til undersøkelsen. Dette gjør at man mer nøyaktig kan identifisere og måle de variablene man er ute etter å måle.

Det var under utarbeidelsen av spørreundersøkelsen nær kontakt med organisasjonssjefen i Møre og Romsdal Idrettskrets, Rune Sjøholm, samt leder av Molde Idrettsråd, Ulrik Opdal. De kjenner begge idretten meget godt, spesielt Moldeidretten, og spørreundersøkelsen er derfor gått igjennom i fellesskap. For å avdekke eventuelle feil og misforståelser ble spørreundersøkelsen testet i forkant av utsendelsen av 2 ressurssterke personer som sitter i styret i hvert sitt idrettslag.

Spørsmålene i spørreundersøkelsen omfatter faktiske forhold om idrettslaget som det kan være vanskelig å holde oversikt over. I tillegg er de fleste spørsmålene på et metrisk målenivå, og svaralternativene er åpne. Det vil si at respondentene selv må fylle inn naturlige tall, som for eksempel antall timer (Jacobsen 2005). Dette medfører at undersøkelsen er forholdsvis kompleks og tar tid å besvare (vedlegg 1). Det var derfor viktig å vekke interessen angående synliggjøring av det frivillige arbeidet, for at idrettslagene skulle forstå at en slik undersøkelse var verdt å bruke tid på. Dette ble gjort ved at jeg skrev et informasjonsbrev som ble sendt ut via Molde Idrettsråd omtrent en måned før selve undersøkelsen (Vedlegg 2).

Til komplekse undersøkelser egner personlig intervju seg best, men på grunn av begrenset tid til rådighet og antall undersøkelsesenheter ble dette valgt bort. Da undersøkelsen er kompleks og dermed tar noe tid å svare på var det viktig å korte ned undersøkelsen så mye

som mulig. I tillegg var det viktig å finne den enkleste måten for respondenten å svare på undersøkelsen slik at respondenten ikke ble utålmodig og dermed ikke fullførte undersøkelsen, eller svarte uten å vurdere svarene. Det ble i første omgang bestemt å ta i bruk dataprogrammet Questback ved utsendelse av undersøkelsen, men etter nærmere ettersyn viste det seg at programmet ikke egnet seg for de mange åpne spørsmålene spørreundersøkelsen besto av. I stedet ble det bestemt å sende ut spørreundersøkelsen via e-post, hvor jeg fikk tak i adressene gjennom idrettsregistreringen. Spørreundersøkelsen ble lagt med som vedlegg i e-posten. I dokumentet kunne respondentene kun skrive inn svaralternativene, ettersom resten av dokumentet var låst. I tillegg ble det lagt ved et følgebrev (Vedlegg 3). I forhold til det etiske aspektet var det her viktig å få frem at deltakelse var frivillig, gi respondentene tilstrekkelig informasjon om undersøkelsens hensikt og forsikre de om at lagene ikke kunne identifiseres i etterkant (Jacobsen 2005).

Det positive med en slik måte å samle inn data er at det er kostnadsfritt, og undersøkelsen kommer fort frem. Ettersom mange er tvilende til ukjente e-post adresser og virusproblematikken, ble undersøkelsen sendt ut via Møre og Romsdal Idrettskrets for å ikke svekke svarprosenten. Det negative med denne metoden er at mange ofte venter med å svare. Ettersom respondentene skulle skrive på navnet på idrettslaget var det enkelt å holde oversikt over hvem som hadde svart, noe som gjorde det mulig å kunne purre på manglende respondenter. Dette ble gjort ved å først sende ut en e-post når svarfristen hadde gått ut, deretter via telefon, for å til slutt sende ut en siste påminnelse på e-post. I tillegg ble idrettslagene i Molde informert om undersøkelsen på årsmøte til Molde Idrettsråd.

3.4. Populasjon og svarprosent

Kvantitativ tilnærming velges som regel fordi man ønsker å få et representativt bilde av populasjonen (Jacobsen 2005). Når populasjonen skal defineres er det viktig å finne ut hvilke enheter som skal inkluderes og hvilke som skal ekskluderes. Dette bestemmer under hvilke geografiske grenser undersøkelsen skal utføres. Problemstillingene i denne oppgaven veileder til å finne den riktige populasjonen. Igjennom problemstillingene er det kommet frem til at det er det frivillige og betalte arbeidet i Moldeidretten som skal kartlegges, og det er derfor naturlig at populasjonen blir idrettslagene i Molde.

I 2009 var det 55 idrettslag i Molde, og det er disse lagene som er populasjonen for denne undersøkelsen fordi det er de enhetene som er av interesse. Det er viktig å velge et utvalg som er representativt for populasjonen for at vi skal få et riktig bilde av frivilligheten i Moldeidretten. Velger vi feil utvalg kan det bli skjevheter ved tolking av dataene, men det er viktig å være klar over at det alltid oppstår grader av skjevheter. Å finne en utvalgsramme som gjenspeiler populasjonen 100 % er så og si umulig (Selnes 1999). Da det har vært mulig å undersøke alle enhetene, har det ikke vært behov for å gjøre et utvalg innenfor den definerte populasjonen. Enhetene som undersøkes er organisasjoner som består av flere individer, dette gjør at enhetene er på et kollektivt nivå (Jacobsen 2005). Det er som regel lederen som har den helhetlige oversikt av idrettslaget, og av den grunn er han/hun valgt ut til å være den beste til å svare på denne undersøkelsen. Dersom lederen ikke har vært tilgjengelig eller hatt mulighet til å svare har eventuelt en annen som har god kjennskap og kan representere idrettslaget besvart.

For å kunne få mest mulig nøyaktige svar, valgte lederne av 2 idrettslag å la de ulike gruppene av idrettene svare på vegne av den delen de utgjør i idrettslaget. Dette førte til at begge idrettslagene mangler 1 gruppe. Jeg valgte likevel å inkludere idrettslagene da dette ikke ville utgjøre store forskjeller.

Totalt var det 27 lag som besvarte undersøkelsen, dette gir en svarprosent på 49 prosent. I følge Jacobsen (2005) er en svarprosent på 50 prosent tilfredsstillende. I forhold til svarprosenten er det viktig å påpeke at de 27 lagene som responderte til sammen har 8 206 medlemmer. Det vil si at de representerer 69,5 % av den totale medlemsmassen, og utgjør dermed en stor andel av det totale antall medlemmer i idrettslagene i Molde.

3.4.1 Et annerledes idrettslag

Molde Fotballklubb (MFK) består av en breddeavdeling og en toppfotballavdeling. Det er kun breddeavdelingen som deltok i undersøkelsen, og dermed også begrunnelsen for denne utdypingen. Det ble for omfattende for den ansvarlige å ta for seg hele klubben, i hvert fall for å få så nøyaktige tall som mulig. Breddeavdelingen består av en barneavdeling, en ungdomsavdeling og en senioravdeling. Mens toppfotballavdelingen består av a-laget til MFK. I denne avdelingen er det 23 spillere og 9 personer i støtteapparatet som er ansatt. Under MFK er det også en gruppe med frivillige kalt Stadions Venner, disse hjelper til

under arrangementer på Aker Stadion. Stadions Venner består av omtrent 350 personer, som legger ned om lag 13 000 timer frivillig arbeid i løpet av et år.

Molde Fotballklubb skiller seg ut fra de andre idrettslagene i kommunen, og er på den måte annerledes, ved at de har en hovedavtale med et aksjeselskap, Molde Fotball AS. For å si det enkelt så er aksjeselskapet til for å legge til rette for klubben og det sportslige. Det er her administrasjonen, som består av 10 personer, er ansatt. På kampdag er alle ansatte underlagt Stadions Venner, og arbeider dermed også frivillig¹⁰.

3.5 Reliabilitet og validitet

Dataene som samles inn bør tilfredsstillende to krav, reliabilitet og validitet. Det er flere kritiske aspekter som kan påvirke resultatene, og reliabilitet og validitet er derfor av stor interesse. Det ene kravet er nødvendig og handler om at undersøkelsen og funnene må være pålitelige og til å stole på, med andre ord reliabel (Jacobsen 2005; Robson 2002). Det er så og si umulig å få frem et nøyaktig timeantall når lagene besvarer spørsmålene i undersøkelsen, i hvert fall når det gjelder frivillig arbeid. Grunnen til dette er at det kan, som nevnt tidligere, være vanskelig å få en oversikt over de komplekse og faktiske forholdene i idrettslagene som det spørres etter i undersøkelsen. Det må derfor tas med i betraktning at dette kun er et anslag. Det er lederen som har svart på vegne av hele idrettslaget. Selv om han/hun har god kjennskap til idrettslaget, kan dette være med på å svekke påliteligheten. Til analysearbeidet ble SPSS 15.0 Windows tatt i bruk. Ettersom undersøkelsen var gjennomført per e-post, ble dataene plottet inn manuelt. Det kan derfor være en teoretisk mulighet for skrivefeil, men dette ble dobbeltsjekket.

Dersom en undersøkelse ikke er reliabel, kan den heller ikke være valid. Reliabilitet er en nødvendighet, men det er ikke tilstrekkelig for å forsikre validitet (Robson 2002). Det andre kravet, validitet eller gyldighet, går ut på at vi måler det vi faktisk ønsker å måle (Jacobsen 2005; Frankfort-Nachmias and Nachmias 2008). En konkretiseringsprosess av de ulike begrepene er nødvendig for undersøkelsens gyldighet (Jacobsen 2005). At undersøkelsen ble testet ut på forhånd kan ses på som en form for konkretiseringsprosess og validering. I tillegg er spørsmålene i undersøkelsen brukt tidligere for å mer nøyaktig kunne identifisere, forstå og måle de ulike variablene i undersøkelsen. Det kan tenkes at noen av arbeidsoppgavene i spørsmål 7 og 11 overlapper. For eksempel kan markedsføring

---

¹⁰ Tove Berget og Jørgen Tangen, Molde Fotballklubb. E:post: 18.05.2010

være en del av daglig ledelse og generell administrasjon, og av den grunn ikke komme like tydelig frem (Vedlegg 1). At respondentene på forhånd var kjent med undersøkelsens hensikt om å synliggjøre det frivillige arbeidet, kan ha påvirket svarenes gyldighet i form av egeninteresse. På en annen side ble det opplyst om at idrettslagene ikke kunne bli gjenkjent ved at de ble anonymisert i oppgaven, et tiltak som burde virke forebyggende (Vedlegg 3). Dersom en undersøkelse har ekstern gyldighet vil det si at resultatene er overførbare og kan være sanne for populasjonen (Hair, Bush and Ortinau 2006). Ettersom denne undersøkelsen kun omhandler idrettslag i Molde kan ikke svarene generaliseres utenfor dette området.

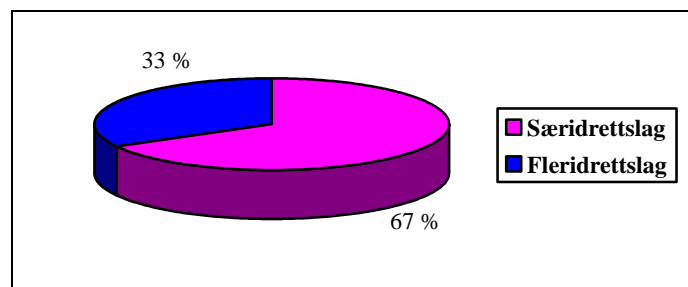
4. Hoveddel - Analyse

For å kunne kartlegge frivillig og betalt arbeid i Moldeidretten er det gjennomført deskriptive, frekvens og kryss analyser for å få en oversikt over dataene fra respondentene og for å sammenfatte informasjonen.

Det vil videre bli beskrevet generell informasjon om de 27 respondentene som har deltatt i undersøkelsen. Dette gjøres på grunn av hvordan idrettslagene er organisert kan, som jeg kommer tilbake til underveis, spille en rolle i det arbeidet som er lagt ned i idrettslagene. Deretter vil jeg gå nærmere inn på tillitsvalgte, frivillig arbeid og betalt arbeid i idrettslagene.

Det er rundet av til nærmeste hele prosentandel. Vedleggstabeller viser til vedlegg 4.

4.1 Moldeidretten

Figur 1: Organisering av idrettslaget.
Prosentandel lag. (n=27)

Hvordan idrettslagene organiserer seg er veldig forskjellig, men den grunnleggende måten å skille mellom er etter hvor mange idretter lagene har på programmet. Vi ser av figur 1 at en tredjedel av lagene (33 %) er fleridrettslag, men 67 prosent av lagene kun innehar en idrett og er særidrettslag.

For å få bedre oversikt over idrettslagenes organisering, ble lagene bedt om å føre opp idrettslagets grupper. Fleridrettslag består av flere grupper ettersom de organiserer flere idretter. Det som er viktig å merke seg her, er at et idrettslag kan ha flere grupper selv om det er et særidrettslag. Årsaken er at organiseringen av et idrettslag ofte er slik at det deles inn i forskjellige grupper, blant annet kvinne-, junior-, bredde-, og trimgruppe. Det er i tillegg noen få lag som organiserer seg med utvalg/komiteer som også er oppført som grupper, som for eksempel kioskkomité.

Grupper:	Prosent:
1	48
2	11
3	7
4	4
5	19
6	4
7	0
8	4
9	0
10	4
Totalt (n=27)	101

Tabell 1: Antall grupper i idrettslaget. Prosentandel lag.

I tabell 1 ser vi at omtrent halvparten (48 %) av lagene kun har 1 gruppe, mens på det meste er det lag som har 10 grupper.

	0-5 år	6-12 år	13-19 år	20-25 år	Over 26 år	Totalt:
Menn	194	1184	879	418	1809	4484
Kvinner	183	831	876	369	1463	3722
Totalt (n=27):	377	2015	1755	787	3272	8206

Tabell 2: Medlemssammensetning.¹¹

For å kunne beskrive idrettslagene i Moldeidretten ytterligere har det blitt hentet inn medlemstall fra Idrettsregistreringen 2010. Tabell 2 viser medlemsmassen de 27 idrettslagene representerer. Av de 8 206 medlemmene ser vi at 44 prosent er kvinner. Videre ser vi at en tredjedel av medlemmene er 12 år og yngre, mens den største andelen av medlemmene er over 26 år (40 %).

Antall:	Prosent:
50 eller mindre medlemmer	15
51-100 medlemmer	19
101-500 medlemmer	48
501-750 medlemmer	7
Flere enn 750 medlemmer	11
Totalt (n=27)	100

Tabell 3: Idrettslagets størrelse. Prosentandel lag.¹²

¹¹ Idrettsregistreringen 2010

¹² Se fotnote 10

I tabell 3 får vi en oversikt over hvordan de ulike lagene fordeler seg i forhold til størrelse. Som jeg har tolket det ut i fra tidligere undersøkelser, først og fremst Idrettslagsundersøkelsen 2000 og Oslo-undersøkelsen 2006, er det vanlig å skille mellom små, mellomstore og store lag. Vi ser av tabellen at 34 prosent av idrettslagene er små (100 eller mindre medlemmer), at de mellomstore med 101-500 medlemmer utgjør nesten halvparten av idrettslagene (48 %) og at 18 prosent kan karakteriseres som store lag ettersom de har flere enn 500 medlemmer.

4.2 Tillitsvalgte

4.2.1 Sentral ledelsen

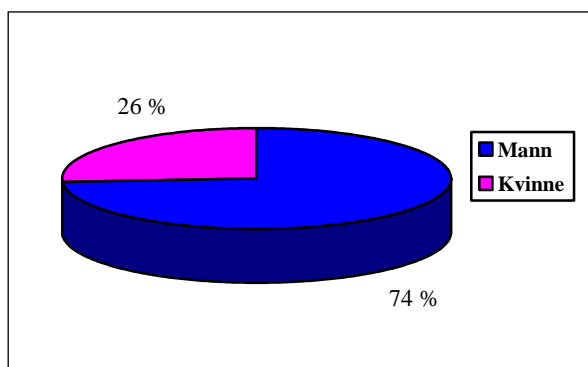
Antall:	Antall lag:
1-4 tillitsvalgte	1
5-7 tillitsvalgte	9
8-10 tillitsvalgte	5
11-15 tillitsvalgte	8
Mer enn 15 tillitsvalgte	4
Totalt (n=27)	27

Tabell 4: Tillitsvalgte i sentral ledelse i 2009.

Den sentrale ledelsen er i undersøkelsen definert som årsmøtevalgte, herunder hovedstyre, valgkomité og revisor/kontrollkomité. I tabell 4 kan vi se at i den sentrale ledelsen i idrettslagene viser det seg at litt over en tredjedel av lagene (9 lag) har mellom 5-7 tillitsvalgte og omtrent like mange lag (8 lag) består av 11-15 tillitsvalgte. I fleridrettslag er det vanlig at leder i hver gruppe sitter i idrettslagets sentrale ledelse, og av den grunn kan det være en sammenheng mellom antall tillitsvalgte og idrettslagets organisering. Men det viser seg at selv om de lagene som har 11-15 tillitsvalgte er 75 prosent fleridrettslag, er 67 prosent av de lagene som har flere enn 15 tillitsvalgte sentralt særvidrettslag (vedleggstabell 1). Det kan også tenkes at antall tillitsvalgte er koblet til idrettslagets størrelse, men heller ikke her viser det seg å være noen spesiell sammenheng (vedleggstabell 2). Idrettslagene består i gjennomsnitt av 11 tillitsvalgte sentralt (vedleggstabell 3), hvor 4 av disse er kvinner (vedleggstabell 4). I henhold til § 2-4 i NIFs lovhefte skal kjønns sammensetningen i styret ”være forholdsmessig i forhold kjønnsfordelingen i medlemsmassen”. Tallene viser at dette opprettholdes i den sentrale ledelsen.

Når det gjelder lederen av idrettslaget, kan vi se av figur 2 at 74 prosent er menn. Dette resultatet samsvarer med tillitsvalgte i sentral ledelse, hvor også menn dominerer. Det er interessant å se at det kun er 12 prosent flere menn enn kvinner i medlemssammensetningen, men når

Figur 2: Kjønn på leder. Prosentandel. (n=27).

det gjelder ledere i idrettslag er det 48 prosent flere menn. Med tanke på medlemstallene burde det altså ikke være en så stor overvekt av mannlige ledere.

Et annet interessant moment ved idrettslagets leder, er alderen. Av tabell 5 kan vi se at det kun er 22 prosent av lederne som er 40 år eller yngre, mens litt over halvparten (52 %) er 41-50 år.

Alder:	Prosent:
Til og med 40 år	22
41-50 år	52
51-60 år	19
Mer enn 60 år	7
Totalt (n=27)	100

Tabell 5: Leders alder i 2009. Prosentandel.

Gjennomsnittsalderen på leder av idrettslag er 47 år (vedleggstabell 5). Det ser dermed ut om det er foreldregenerasjonen til ungdommen som har tatt på seg denne oppgaven.

Når det gjelder hvor lenge man blir sittende i verv, har jeg i likhet med tidligere undersøkelser tatt utgangspunkt i hvor lenge den nåværende lederen av idrettslaget har vært leder. Gjennomsnittet på hvor lenge nåværende leder har sittet er 5 år (vedleggstabell 5). Likevel, hvis vi ser i tabell 6, ser vi at over en fjerdedel (26 %) av lederne har sittet mindre enn 2 år. Samme resultat gjelder også for ledere som har sittet mer enn 6 år.

År:	Prosent:
Mindre enn 2 år	26
2 til 3 år	37
4 til 5 år	11
6 år og mer	26
Totalt (n=27)	100

Tabell 6: Antall år som leder i 2009. Prosentandel.

4.2.2 Gruppene

I tillegg til å føre opp gruppene idrettslaget besto av, skulle respondentene føre opp antall tillitsvalgte/lagledere og trenere/instruktører i hver gruppe.

	Antall lag:
1-5 tillitsvalgte/lagledere	8
6-10 tillitsvalgte/lagledere	7
11-20 tillitsvalgte/lagledere	4
21-30 tillitsvalgte/lagledere	2
Mer enn 30 tillitsvalgte/lagledere	5
Totalt (n=26)	26

Tabell 7: Tillitsvalgte i grupper i 2009.

	Antall lag:
1-5 trenere / instruktør	8
6-10 trenere /instruktør	6
11-20 trenere /instruktør	3
21-30 trenere /instruktør	1
Mer enn 30 trenere / instruktør	6
Totalt (n=248)	24

Tabell 8: Trenere i grupper i 2009.

Det er god spredning idrettslagene i mellom både når det gjelder antall tillitsvalgte/lagledere og når det gjelder antall trenere/instruktører. I tabell 7 ser vi at det er fra 1-5 tillitsvalgte/lagledere i 8 av idrettslagene, til at 5 idrettslag har mer enn 30 tillitsvalgte. I gjennomsnitt har et idrettslag 15 tillitsvalgte/lagledere i gruppene (vedleggstabell 3). Tabell 8 viser at det er 1-10 trenere/instruktører i underkant av tre femtedeler av idrettslagene (14 lag). I gjennomsnitt er det 16 trenere/instruktører per idrettslag (vedleggstabell 3), et snitt som blir dratt betraktelig opp av at 6 idrettslag har over 30 trenere/instruktører. Det er først og fremst de mellomstore idrettslagene (101-500 medlemmer) og de store idrettslagene (flere enn 500 medlemmer) som har flere enn 20 tillitsvalgte og trenere/instruktører (vedleggstabell 6 og 7).

Totalt er det 1 143 verv, et resultat som gir et gjennomsnitt på 42 verv per lag (vedleggstabell 3). Når jeg bruker ordet verv inkluderer dette de overgående tabellene;

tillitsvalgte i sentral ledelse, tillitsvalgte i grupper og trenere/instruktører. Det er viktig å påpeke at antall verv ikke nødvendigvis tilsvarer antall personer. Grunnen til dette er at det kan være de samme personene som har ulike verv. Det er for eksempel vanlig at den som er leder i en av gruppene også sitter i den sentrale ledelsen.

4.3 Det frivillige arbeidet i Moldeidretten

4.3.1 Daglig drift

Arbeidsoppgaver:	Timer pr. uke:	Prosentandel av alt frivillig arbeid:
Daglig ledelse og generell administrasjon	11,01	12
Regnskap/Økonomi	5,07	6
Markedsføring	1,26	1
Sponsorarbeid	2,86	3
Andre inntektsbringende tiltak	1,81	2
Trener/Instruktør	30,89	35
Materialforvalter/Oppmann/Lagleder	14,3	16
Støtteapparat (medisinsk oppfølging)	0,35	0
Dømming	1,96	2
Organisering og tilrettelegging av frivillig aktivitet	4,5	5
Drift av anlegg (vaktmester, banemester, hallbestyrer o.l.)	10,26	12
Styrearbeid (møte, planlegging, gjennomføring)	3,81	4
Annet	0,96	1
Totalt (n=27)	89,04	99

Tabell 9: Gjennomsnittstall for antall timer frivillig arbeid pr. lag pr. uke

Som vi ser i tabell 9, blir det i en gjennomsnittlig uke lagt ned 89 timer frivillig arbeid per idrettslag når det gjelder den daglige driften. Det er spesielt en arbeidsoppgave som skiller seg ut fra resten; trener/instruktør. Her blir det lagt ned om lag 31 timer per uke, tilsvarende en tredjedel (35 %) av det frivillige arbeid i det daglige. Denne arbeidsoppgaven er direkte rettet mot aktiviteten som foregår i idrettslagene, og det er dermed positivt at det er denne arbeidsoppgaven som dominerer. Hvis vi også regner med materialforvalter/oppmann/lagleder (14,3 timer per uke) som en arbeidsoppgave knyttet til aktivitet, utgjør de aktivitetsorienterte arbeidsoppgavene til sammen halvparten (51 %) av det frivillige arbeidet i den daglige driften. Når det gjelder de mer administrative arbeidsoppgavene (daglig ledelse og generell administrasjon, regnskap/økonomi, markedsføring, sponsorarbeid og andre inntektsbringende tiltak) utgjør disse sammenlagt 22,1 timer per uke i gjennomsnitt, en fjerdedel av det totale timeantallet.

Det ble lagt ned en betraktelig del av frivillig arbeid i det daglige per uke i idrettslagene i 2009. Men hvordan ser det ut hvis vi går ned på per medlem, og i det som i Idrettslagsundersøkelsen 2000 blir referert til som ”engasjementskoeffisient”? Det ble lagt ned i underkant av 18 minutter per medlem per uke. Hvis vi fortsetter å dele inn i aktivitetsorienterte arbeidsoppgaver og administrative arbeidsoppgaver viser det seg at 9 minutter går til oppgavene rettet mot aktivitet, mens 5 minutter blir brukt på administrativt arbeid (vedleggstabell 8).

Hvis det er slik at man kan si at det legges ned 18 minutter frivillig arbeid per medlem per uke, burde det samtidig være slik at de idrettslagene som har flest medlemmer også er de som legger ned mest frivillig arbeid. Tabell 10 viser dette forholdet.

	100 eller mindre medlemmer	101-500	Flere enn 500 medlemmer
0,1-3 timer	22	0	0
3,1-25 timer	22	15	0
25,1-50 timer	11	46	0
50,1-100 timer	33	31	0
Mer enn 100 timer	11	8	100
Totalt (n=27)	99	100	100

Tabell 10: Gjennomsnittlig antall frivillige arbeidstimer pr. uke i forhold til idrettslagets størrelse. Prosentandel.

Vi ser av tabell 10 at dette er tilfelle når det gjelder de store lagene (flere enn 500 medlemmer), her legger alle ned mer enn 100 timer. Når det gjelder de mellomstore (101-500 medlemmer) og de små idrettslagene er det forholdsvis lik fordeling. Likevel viser tabellen at det i forhold til prosentandel lag, legges ned flest frivillige arbeidstimer hos de mellomstore idrettslagene.

Som vi skjønner er det forskjell mellom hvor mange timer frivillig arbeid de ulike lagene legger ned i en gjennomsnittlig uke. Det er verdt å merke seg at alle idrettslagene har et innslag av frivillig arbeid. Over halvparten (52 %) har mer enn 50 timer (vedleggstabell 9). Av de lagene som har mer enn 100 timer frivillig arbeid i en gjennomsnittlig uke, er det spesielt to lag som stikker seg ut med henholdsvis 324 timer og 407,5 timer per uke i gjennomsnitt.

4.3.2 Arrangement/Inntektsbringende tiltak

I spørsmål 8 i spørreundersøkelsen ble lagene bedt om å føre de arrangementene/inntektsbringende tiltakene de hadde hatt i 2009, med antall frivillige arbeids timer. Dette ble gjort for å kunne få en bredere oppfatning av idrettslagenes frivillige arbeid. Ikke uforventet endte det opp med en lang liste med ulike arrangementer/inntektsbringende tiltak. For å kunne gi et mer oversiktlig bilde har jeg valgt å dele inn i 3 kategorier. *Idrettsarrangement* består av ulike konkurranser i form av cup, mesterskap, stafett og lignende. I tillegg er idrettsskoler inkludert. *Dugnad* kan karakteriseres som frivillig arbeid mot betaling. Her er både interne dugnader som blant annet kiosksalg og ulike danser/fester inkludert, men også eksterne dugnader som for eksempel vareopptelling og arbeid under Moldejazz. *Annet* består hovedsakelig av arrangement/inntektsbringende tiltak som ikke kunne karakteriseres som idrettearrangement eller dugnad, og som det ikke var mange nok tilfeller av til å kunne lage en ny kategori. Annet inkluderer for det meste ulike kurs og utleie av lokale.

Kategori:	Antall arrangement/inntektsbringende tiltak:	Antall timer:
Idrettsarrangement	54	9 429
Dugnad	33	10 795
Annet	11	1 014
Totalt (n=25)	98	21 238

Tabell 11: Totalt antall arrangement/inntektsbringende tiltak og antall timer pr. kategori.

Av tabell 11 kan vi lese at det totalt var 98 arrangement/inntektsbringende tiltak i 2009 i Molde, hvorav litt over halvparten var idrettsarrangement. Når det gjelder antall frivillige timer på arrangement/inntektsbringende tiltak, viser tabell 11 at det totalt ble brukt 21 238 timer. Det vi ser er at det ble lagt ned flest frivillige arbeidstimer på dugnad, dette til tross for at det var 11 flere idrettsarrangement. En forklaring kan være at på dugnader trengs det ofte flere personer samtidig enn på idrettsarrangement. Det er for eksempel vanlig at et helt lag, ofte med foresatte, møter og jobber like mange timer hver på varetelling. På en annen side, når det for eksempel gjelder en cup, er det ikke behov for like mange personer samtidig, og dermed utgjør ikke dette like mange timer.

Ettersom Stadions Venner, punkt 3.4.1, utgjør en god del frivillige arbeidstimer under MFK kamper, er det verdt å merke seg at dette ikke er tatt med her. Per Tippeliga kamp

blir dette 867 frivillige arbeidstimer fordelt på 15 idrettsarrangement (tilsvarende hjemmekamper).

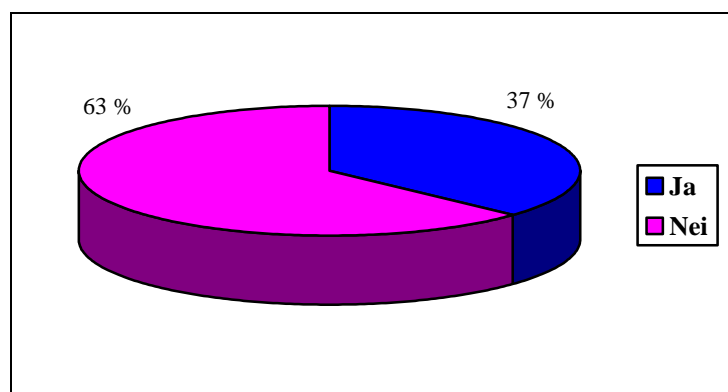
Gjennomsnittstallene viser oss at i 2009 hadde et idrettslag 4 arrangement/inntektsbringende tiltak, som utgjorde rundt 787 timer (vedleggstabell 10). Men nå er det likevel ikke slik at antall arrangement/inntektsbringende tiltak og antall timer fordeler seg likt lagene i mellom.

Antall:	0 stk.	1 stk.	2 eller 3 stk.	4-6 stk.	7 eller flere stk.	Totalt:
0 timer	2	0	0	0	0	2
1-50 timer	0	3	1	1	0	5
51-100 timer	0	2	0	3	0	5
101-300 timer	0	2	2	0	0	4
301-500 timer	0	1	1	2	0	4
501-1000 timer	0	1	0	2	0	3
1001-4000 timer	0	0	0	1	0	1
Mer enn 4000 timer	0	0	0	0	3	3
Totalt (n=27):	2	9	4	9	3	27

Tabell 12: Antall arrangement/inntektsbringende tiltak i forhold til antall frivillige arbeidstimer.

Tabell 12 gir oss en oversikt over antall arrangement/inntektsbringende tiltak lagene hadde og over antall frivillige arbeidstimer lagene brukte på området i 2009. Vi ser at en tredjedel av idrettslagene (9 lag) gjennomførte 1 arrangement/inntektsbringende tiltak, hvorav arrangementene/inntektsbringende tiltakene varierte fra store til små, dette vises i forhold til timetallet. Det samme kan man si gjelder for de lagene som hadde 4-6 stykker. Det er 3 lag som arrangerte 7 eller flere arrangement/inntektsbringende tiltak, det er også disse lagene som har brukt flest frivillige arbeidstimer på dette området. Til sammen har de lagt ned over 12 000 timer, noe som tilsvarer over halvparten av det totale timeantallet på 21 238.

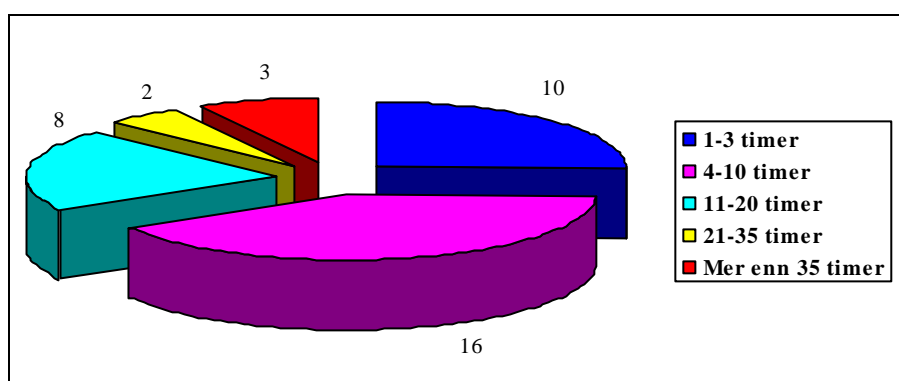
4.4 Betalt arbeid

Figur 3: Ansatte i idrettslaget det siste året. Prosentandel lag. (n=27)

Når det gjelder betalt arbeid, ser vi ut fra figur 3 at 37 prosent av lagene hadde ansatte i 2009. Et resultat som beviser at idretten ikke lenger kun består av frivillig arbeid, men at en god del lag, omtrent to femtedeler, har en eller annen form for innslag av betalt arbeid.

Når jeg videre i fremstillingen omtaler idrettslagene, gjelder dette kun de som har ansatte.

Figur 4: Timer de ansatte jobber i idrettslaget pr. uke. (n=10)

Det var 4 lag som hadde 6 ansatte i 2009 (vedleggstabell 11), og til sammen hadde alle lagene 39 ansatte (vedleggstabell 12). Det er viktig å påpeke at dette ikke kun omhandler heltidsansatte. I figur 4 ser vi at mindre enn en tiendedel (3 stykker) av de 39 ansatte kan karakteriseres som heltidsansatte ettersom de jobber mer enn 35 timer i uken. Den største andelen av de ansatte, hele 25 stykker jobber opptil 10 timer i uken.

Men hva er det som gjør at to femtedeler av lagene har ansatte? Det er spesielt to forhold som kan hjelpe til med å forklare dette. For det første kan vi se på hvilke arbeidsoppgaver

som blir utført mot betaling, og dermed blir ”satt bort”. For det andre kan vi se på idrettslagets størrelse.

Arbeidsoppgaver:	Timer pr. uke:	Prosentandel betalt arbeid:
Daglig ledelse og generell administrasjon	5,35	14
Regnskap/Økonomi	0,8	2
Markedsføring	0,5	1
Sponsorarbeid	1	3
Andre inntektsbringende tiltak	2	5
Trener/Instruktør	16	42
Materialforvalter/Oppmann/Lagleder	1	3
Støtteapparat (medisinsk oppfølging)	0	0
Dømming	0,1	0
Organisering og tilrettelegging av frivillig aktivitet	0,7	2
Drift av anlegg (vaktmester, banemester, hallbestyrer o.l.)	8,85	23
Styrearbeid (møte, planlegging, gjennomføring)	0,1	0
Sportslig leder	1,9	5
Totalt (n=10)	38,3	100

Tabell 13: Gjennomsnittlig betalt arbeid pr. uke pr. lag.

Tabell 13 gir en oversikt over det gjennomsnittlige timeantallet ved ulike arbeidsoppgaver per uke per lag. Vi ser at de tre største arbeidsoppgavene som blir utført mot betaling er, trener/instruktør (16 timer per uke), drift av anlegg (8,85 timer per uke), og daglig ledelse og generell administrasjon (5,35 timer per uke). Dette kan ha ulike årsaker. Det kan blant annet tenkes at idrettslagene ønsker flere kvalifiserte trenere for å beholde medlemmer og som et trekkplaster for å rekruttere flere. Det kan også skyldes at idrettslagene vil kvalitetssikre seg med å ansette personer med kunnskap/utdanning på spesielle områder. Av tabell 13 ser vi også at gjennomsnittet for betalt arbeid per uke er omtrent 38 timer per lag. Men også her er det viktig å påpeke at det er forskjeller mellom lagene. Noen lag har ansatte som jobber i gjennomsnitt 5 timer i uken, andre 90,5 timer i uken (vedleggstabell 13).

	Antall lag:
51-100 medlemmer	2
101-500 medlemmer	4
501-750 medlemmer	1
Flere enn 750 medlemmer	3
Totalt (n=10)	10

Tabell 14: Størrelse på idrettslaget.

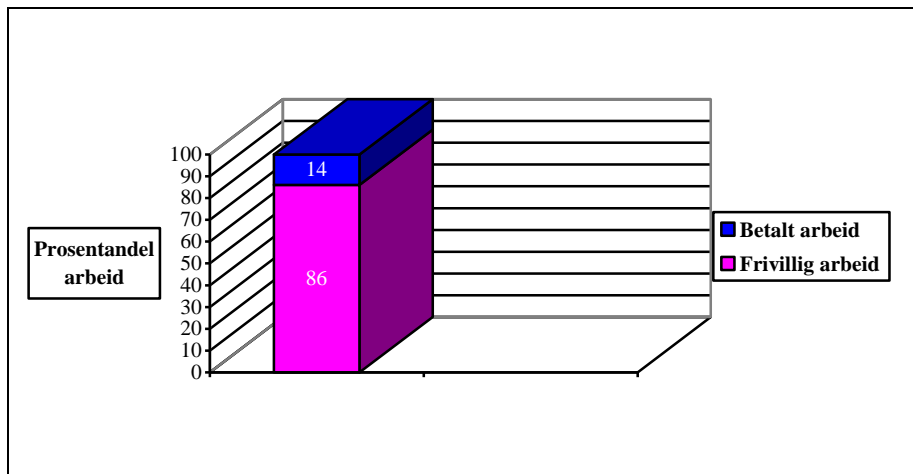
Tabell 14 gir oss et bilde av hvilke lag som har ansatte, i forhold til idrettslagets størrelse. Vi ser at både mellomstore lag (101-500 medlemmer) og store lag (over 500 medlemmer)

utgjør hver for seg to femtedeler av lagene (4 lag hver). Det kan tenkes at disse lagene er blitt for store til at de kan basere seg på kun frivillig arbeid. Selv om dette kun gjelder 10 idrettslag, kan det tyde på at idrettslagets størrelse har en innvirkning på om laget har ansatte eller ikke.

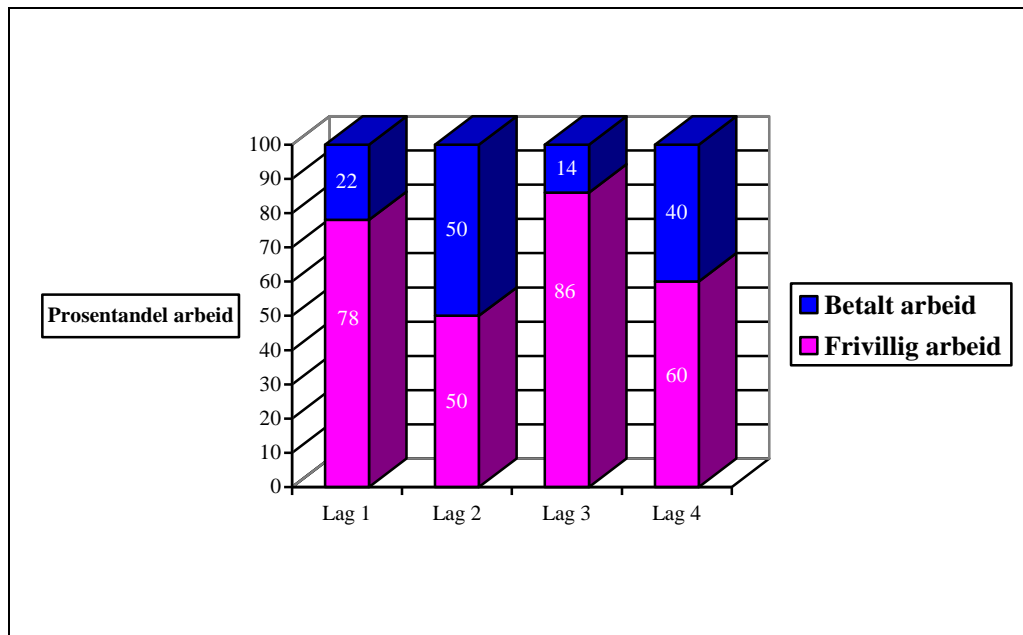
4.5 Frivillig arbeid vs betalt arbeid

I det store og det hele er det frivillig arbeid som preger idretten i Molde. Vi ser av figur 5, hvor det betalte arbeidet og det frivillige arbeidet i det daglige er slått sammen, forholdet mellom alt arbeidet som blir gjort i idrettslagene. Frivillig arbeid i det daglige utgjør 2 404 timer per uke, noe som tilsvarer i overkant av fire femtedeler (86 %) av alt arbeidet per uke. Mens betalt arbeid utgjør 14 prosent og 383 timer per uke.

Figur 5: Arbeidsfordeling per uke. Prosentandel arbeid. (n=27)

Men hvordan ser forholdet ut hos de idrettslagene som har betalt arbeid? Ved å se på dette kan det i større grad diskuteres om det betalte arbeidet i idrettslaget går utover det frivillige arbeidet. Når det gjelder de idrettslagene som har ansatte er det 4 lag som skiller seg ut, og det er disse jeg tar for meg videre. Mens de resterende lagene varierer mellom 5 til 31 timer betalt arbeid i gjennomsnitt per uke, ligger disse lagene mellom 61 og 90,5 timer betalt arbeid (vedleggstabell 13). Lagene blir omtalt som lag 1, 2, 3 og 4, hvor lag 1 er det idrettslaget som har flest betalte arbeidstimer, lag 2 nest flest, og så videre.

Figur 6: Arbeidsfordelingen pr uke, mellom de 4 lagene som har flest timer betalt arbeid. Prosentandel arbeid. (n=4)

Figur 6 viser tydelig at det i lag 1 og lag 3 er det frivillige arbeidet som dominerer, mens det i lag 2 og 4 er omtrent likt mellom det betalte og det frivillige arbeidet. I gjennomsnitt for lagene samlet, utgjør det frivillige arbeidet 86 prosent og 894,5 timer, mens det betalte arbeidet ligger på 14 prosent og 288 timer (vedleggstabell 14).

Men hva kan de store forskjellene mellom lag 1 og lag 3, og lag 2 og lag 4 skyldes? Det er vanskelig å gå for mye i detaljer uten at lagene vil bli gjenkjent. Det kunne vært interessant å blant annet sett de 4 idrettslagene i forhold til idrettslagets størrelse, men det er en fare for at idrettslagene da kan bli for gjenkjennelige. Men ved å gå inn på noe så generelt som hvilke arbeidsoppgaver det betalte arbeidet går til, kan det gi et overordnet bilde av hvorfor de benytter seg av dette. I tillegg ved å sammenligne betalt og frivillig arbeid på de ulike arbeidsoppgavene hvor idrettslagene benytter seg av betalt arbeid, kan det gi et inntrykk av om betalt arbeid genererer mer frivillig arbeid eller går på bekostning av det.

Arbeidsoppgaver:	Lag 1		Lag 2		Lag 3		Lag 4	
	Betalt	Frivillig	Betalt	Frivillig	Betalt	Frivillig	Betalt	Frivillig
Daglig ledelse og generell administrasjon	37,5	12			10	50	6	20
Regnskap/Økonomi					2	20		
Markedsføring					5	5		
Sponsorarbeid					10	40		
Andre inntektsbringende tiltak	19	0			1	5		
Trener/Instruktør	15	160	15	15	30	150	45	60
Materialforvalter/Oppmann/Lagleder							10	0
Org. og tilrettelegging av frivillig aktivitet					5	10		
Drift av anlegg			55	5	2,5	25		
Styret (møte, planlegging, gjennomføring)					1	15		
Sportslig leder	19	0						
Totalt (n=4):	90,5	172	70	20	66,5	320	61	80

Tabell 15: Gjennomsnittlig betalt og frivillig arbeidstimer per uke for de arbeidsoppgavene idrettslagene har betalt arbeid.

Tabell 15 gir oss denne oversikten. Lag 1 og 3 bar tydelig preg av frivillig arbeid totalt sett. Når vi ved disse lagene ser i forhold til de arbeidsoppgavene som har betalt arbeid, viser det seg at det er flere timer frivillig enn betalt arbeid. Ved å se på lag 3 spesielt, ser vi at det for hver arbeidsoppgave med betalt arbeid er minst like mye frivillig arbeid. Når det gjelder lag 2 ser vi at det ikke er noe særlig frivillig arbeid ved de arbeidsoppgavene som har betalt, kun 20 timer mot 70 betalte arbeidstimer. Som vist i figur 6 har dette laget en lik fordeling av det totale arbeidet. For at den arbeidsfordelingen skal stemme kan det se ut som, av tabellen over, at lag 2 prioriterer frivillig arbeid på andre arbeidsoppgaver enn der de har betalt arbeid. For lag 4 ser vi at de har 19 flere frivillige arbeidstimer der hvor de har betalt arbeid. Ser man mer detaljert på lag 2 og lag 4 kan tabell 15 tyde på at lagene er konsentrert rundt idretter som trenger godt opplærte trenere/instruktører og vedlikehold av anlegg. Når det gjelder lag 1 og 3 kan det ut i fra tabellen se ut som disse lagene har en forholdsvis lik fordeling på betalt arbeid i de aktivitetsorienterte - og de administrative arbeidsoppgavene.

5. Diskusjon/Oppsummering

Funnene i hoveddelen ligger til grunn for kartlegging av frivillig og betalt arbeid i Moldeidretten. Likevel er det av interesse å se disse i et større perspektiv. I denne delen vil resultatene bli diskutert opp i mot tidligere undersøkelser gjort på feltet. Dette gjøres på grunn av å se Moldeidretten i en slik sammenheng kan gi en ytterligere pekepinne på omfanget av det frivillige arbeidet. Det vil i tillegg bli diskutert rundt mulige årsaker til funnene og i forhold til de ulike problemstillingene, samt samtidig vil problemstillingene bli besvart. Til slutt vil jeg kort diskutere hvorvidt betalt arbeid påvirker frivillig arbeid, dette for å belyse et interessant forskningsområde.

5.1. Tillitsvalgte

Tillitsvalgte i idrettslag er de personene som har påtatt seg en langvarig oppgave for å kunne legge til rette for aktivitet. Dette kan ses på som en måte å ivareta og eventuelt forbedre det tilbudet som er i dag. I Molde er det i gjennomsnitt 42 personer per idrettslag som har påtatt seg et slikt verv, dette inkluderer 15 tillitsvalgte i den sentrale ledelsen, 11 tillitsvalgte/lagledere på gruppenivå og 16 trenere/instruktører. Som nevnt tidligere, kan det se ut som de to sist nevnte har sammenheng med idrettslagets størrelse, derimot når det gjelder den sentrale ledelsen ser ikke dette ut til å henge sammen. Ved å utdype dette virker det kanskje ikke så overraskende. Den sentrale ledelsen består som regel av et visst antall uansett hvor mange medlemmer idrettslaget har, men det er mer naturlig og selvfølgelig at antall tillitsvalgte/lagleder og trenere/instruktører øker med antall medlemmer. I forhold til Oslo er det store forskjeller mellom antall tillitsvalgte i den sentrale ledelsen. Molde har i gjennomsnitt 8 flere tillitsvalgte per idrettslag, men dette kan komme av begrepsbruken i de to undersøkelsene. Denne undersøkelsen legger årsmøtevalgte til grunn for den sentrale ledelsen (vedlegg 1), mens Oslo-undersøkelsen bruker ”hovedstyre, arbeidsutvalg ol.”. Det kan dermed se ut som at denne undersøkelsen favner et bredere aspekt med tillitsvalgte i den sentral ledelsen, hvor flere inkluderes.

I Molde viser det seg at det er en overvekt av mannlige ledere i idrettslagene da hele 74 prosent av lederne er menn. Som nevnt tidligere tilsvarer ikke medlemssammensetningen at det burde være så skjev fordeling. Så hva kommer dette av? Kvinnens inntog og preg på den organiserte idretten kom ikke før omtrent 120 år etter mennenes. Med andre ord så har det fra starten av vært menn som har styrt idretten. Om dette henger igjen er uvisst, men

det kan være en mulig forklaring. Det kan også tenkes at idrettslagene i Molde består av flere typiske ”mannlige idretter” som for eksempel fotball, enn de gjør av ”kvinnelige idretter” som for eksempel dans. Lederrollen kan av den grunn i større grad bli tildelt menn. Tallene derimot er ikke oppsiktsvekkende i den forstand, på en måte samsvarer de med nasjonale tall hvor 82 prosent av lederne er menn. Men de viser også at det er en liten andel flere kvinnelige ledere i Moldeidretten. Det kan tenkes at flere kvinner tar ansvar innenfor idretten i Molde, men det kan også tenkes at samfunnsutviklingen peker mot flere kvinnelige ledere generelt.

Heller ikke gjennomsnittets alder på idrettslagets leder i Molde skiller seg noe særlig fra resten av landet, tallene viser 47 år i Molde og 44 år på landsbasis. Dette kan skyldes flere ting, blant annet at for å være leder er det nødvendig med erfaring og derfor faller gjennomsnittet på 40-årene. Medlemstallene viser at en tredjedel er under 12 år, og dette kan forklare at foreldregenerasjonen engasjerer seg mens barna er aktive i idrettslaget. Som nevnt tidligere viser dette til Eduardo Archetti sin modell om å gi tilbake til familien og at man trekker seg tilbake når barna slutter.

Det viser seg i undersøkelsen at en leder i Molde gjennomsnittlig sitter i 5 år. Dette er i samsvar med tall fra Oslo-undersøkelsen 2006, men høyere enn landsbasis som er 3,3år. Derimot er hovedtyngden i Molde på 3 år, og hele 26% har sittet mindre enn 2år noe som utgjør hyppige utskiftninger. Det er mulig at lederne i gjennomsnitt sitter lenger, men at tallene i undersøkelsen kan ha blitt påvirket av utskiftninger skjedd de siste årene.

For å oppsummere kan jeg nevne at det er overvekt av mannlige ledere i Moldeidretten, samt at idrettslagenes leder i gjennomsnitt er 47år. I tillegg sitter idrettslagenes leder gjennomsnittlig i fem år med tyngdepunkt på 3år, noe som er en relativ kort periode. Det viser seg også at idrettslagene i Molde gjennomsnittlig har flere tillitsvalgte enn i Oslo.

5.2. Frivillig arbeidskraft

I den daglige driften i idrettslagene i Molde blir det i gjennomsnitt lagt ned 89 timer med frivillig arbeid per idrettslag per uke, nasjonale tall derimot viser at det legges ned 45,3 timer. Dette gir et inntrykk av at det legges ned en betraktelig større del av frivillige arbeidstimer i Molde enn i resten av landet. Men er dette tilfelle? I

Idrettslagsundersøkelsen 2000 er det gjort et representativt utvalg av alle idrettslag i Norge i forhold til at norske idrettslag i gjennomsnitt har 195 medlemmer. Det viser seg at det i gjennomsnitt per lag i Molde er 304 medlemmer og mye tyder på at avviket kan skyldes dette. Ved å se det i sammenheng med hvor mange minutter det frivillige arbeidet utgjør per medlem, bekreftes dette ytterligere. På landsbasis utgjør frivillig arbeidet per uke i gjennomsnitt 17 minutter per medlem, mens i Molde utgjør det 18 minutter. Det tyder på at det dermed ikke er så store forskjeller i Molde som i resten av landet som det først blir gitt uttrykk for. Ved å se det i forhold til Oslo, hvor det i gjennomsnitt legges ned 96 timer per lag per uke, ser det heller ikke ut som Molde skiller seg ut. Men det er oppsiktsvekkende at det i Møre og Romsdal-undersøkelsen 1999 ble registrert 168 387 timer frivillig arbeid i året. Resultatene i denne undersøkelsen gir 125 008 frivillige arbeidstimer i året, noe som viser en nedgang på 43 379 frivillige arbeidstimer. Undersøkelsene er likevel såpass forskjellige, hvor denne undersøkelsen går langt mer i detalj, at det ikke er å anse som sammenlignbart.

Når det gjelder arrangement/inntektsbringende tiltak, hadde hvert idrettslag i Molde i gjennomsnitt 4 stykker med til sammen 787 frivillige arbeidstimer. I forhold til Oslo kan det sies at Molde kommer bedre ut. Oslo-undersøkelsen viser 3 arrangement med 709 timer i gjennomsnitt per idrettslag.

Gjennomgående i teorikapittelet kommer det frem at idretten som frivillig organisasjon har en samfunnsverdi. Det kan for eksempel nevnes at idretten er en sosialisering- og en demokratisk læringsarena. Det kommer også frem at idretten har en økonomisk betydning. For å få frem dette kan de frivillige arbeidstimene bli omgjort til årsverk for å så bli omregnet til verdi i kroner¹³. I den daglige driften utgjør de 27 idrettslagene i gjennomsnitt 125 008 frivillige arbeidstimer i året. Tilsvarende 72 årsverk. Dette gir en årsverksfaktor på 2,66 per idrettslag i Molde. Totalt for hele Moldeidretten blir dette 146 årsverk og kan verdsettes til en verdi på 63 860 400 kroner. Etersom undersøkelsen i Møre og Romsdal i 1999 bruker en annen verdi på årsverk og kroneverdi på årsverk¹⁴, blir det vanskelig å sammenligne. Ved å gjøre den samme utregningen for frivillig arbeid på

---

¹³ På bakgrunn av ulike definisjoner i forhold til hvilken sammenheng årsverk skal bergenes, har jeg valgt å forholde meg til det samme som Oslo-undersøkelsen hvor et årsverk utgjør 1 740 timer. Et normalårsverk beregnes til av Statistisk sentralbyrå til en verdi av 437 400 kroner. Dette er foreløpig tall for 2009.

www.ssb.no
¹⁴ Se fotnote 9

arrangement/inntektsbringende tiltak, hvor det i 2009 ble lagt ned 21 238 timer, øker antall årsverk med ytterlige 12 og med en verdi på 5 338 794 kroner, for de 27 deltakende lagene.

Idrettslagene i Norge mener at mangel på frivillighet hindrer arbeidet. Ut fra informasjonen fra denne undersøkelsen ser det ut til at frivilligheten er forholdsvis høy med 146 årsverk, men det er umulig å si om dette er høyt nok og hvilken vei dette har utviklet seg da vi ikke har tall fra tidligere år som kan brukes til sammenlikning. En mulighet er at det er nok frivillige, men at de brukes på feil måte, en annen mulighet er at nåtidens hverdag er meget hektisk og frivillighet til idretten blir nedprioritert. En ting er sikkert, og det er at frivillig arbeid har en stor plass i "idrettens samfunnsregnskap". Regjeringen ser på idrettens samfunnsnytte som noe mer enn idretten i seg selv. Det finnes også nytteverdi som folkehelse, økonomisk nytte og ikke minst en sosialiseringsarena der frivilligheten spiller en stor rolle.

5.2.1. Betalt arbeidskraft

I forhold til nasjonale tall er det 14 prosent flere idrettslag i Molde som har ansatte. En mulig forklaring på dette kan være at det er en økende profesjonalisering av idretten generelt, og ikke Molde spesielt. De nasjonale tallene er 10 år gamle, og med utviklingen som har skjedd innenfor de frivillige organisasjonene de siste årene kan dette være en sannsynlig forklaring. Men idrettslagene i Oslo-undersøkelsen fra 2006 skiller seg ikke ut fra de nasjonale tallene slik som Molde gjør. Der er det 24 prosent av idrettslagene som har ansatte, hvor de fleste av de som har ansatte har 1-3 stykker. Det kan dermed tenkes at det rett og slett er flere idrettslag i Molde som har ansatte. For å kunne se om dette er en trend i Molde må undersøkelsen gjentas. En annen mulig forklaring kan være at denne undersøkelsen har fått inn en skjev fordeling, slik at det i de andre idrettslagene i Molde ikke har noe særlig betalt arbeid. Det er viktig å påpeke at Idrettslagsundersøkelsen 2000 og Oslo-undersøkelsen 2006 ikke sier noe om timer betalt arbeid i forhold til hver ansatt i en gjennomsnitts uke. Det kan tenkes at dette fordeler seg noe annerledes, og at det for eksempel er flere heltidsansatte eller ansatte som jobber flere timer enn i Molde, hvor det av 39 ansatte er 25 stykker som arbeider opptil 10 timer i uken.

5.3. Fordeling av arbeidsoppgaver innenfor frivillig- og betalt arbeidskraft

Det er ingen entydige forskjeller mellom Idrettslagsundersøkelsen 2000, Oslo-undersøkelsen 2006 og denne undersøkelsen når det gjelder de områdene hvor det frivillige arbeidet blir brukt. Dette skyldes muligens at idretten er lik rundt om i landet og at det er disse arbeidsoppgavene som trenger en stor andel frivillige arbeidstimer for å kunne opprettholde idrettslagene. Trener/instruktør er den arbeidsoppgaven det blir brukt flest timer på i en gjennomsnittlig uke, der 30,89 timer gjennomsnittlig brukes per lag i Molde. Likheten kan ha sammenheng med at det er denne arbeidsoppgaven som først og fremst er rettet mot aktiviteten i idrettslagene, og for at det skal være et tilbud til medlemmene er dette en nødvendighet. Videre er oppgaven som materialforvalter/oppmann/lagleder den nest største arbeidsoppgaven i Molde med 14,3 timer, etterfulgt av daglig ledelse og generell administrasjon på 11 timer. Fjerde viktigste arbeidsoppgave er drift av anlegg med 10,26 timer. Dette har sterke likheter med resultatene på landsbasis som viser at daglig ledelse og regnskap er nest største oppgaver for den frivillige arbeidskraften.

Når det gjelder hvilke arbeidsoppgaver som blir satt bort mot betaling er det også samvariasjon med resten av landet. De tre største arbeidsoppgavene er trener/instruktør med 16 timer, drift av anlegg (begrepet vaktmester, hallbestyrer er brukt i Idrettslagsundersøkelsen 2000) med 8,85 timer og daglig ledelse og generell administrasjon med 5,35 timer.

Vi ser at trener/instruktør er den største arbeidsoppgaven både som en frivillig oppgave og som en betalt oppgave. Det er også store likheter når det kommer til de neste oppgavene. Det eneste som skiller seg ut er materialforvalter/oppmann/lagleder som ikke er av de viktigste oppgavene ved betalt arbeidskraft, men som er meget sentralt ved frivillig arbeidskraft.

5.4 Påvirker betalt arbeid det frivillige arbeidet?

Ut i fra materiale som er innsamlet i denne undersøkelsen, er det vanskelig å si noe om hvordan og om betalt arbeid påvirker det frivillige arbeidet i idrettslagene. Tallmateriale fra de 4 idrettslagene med betalt arbeid kan derimot gi noen indikasjoner.

Det er ikke noe spesifikt som sier enten det ene eller det andre om påvirkningskraften til betalt arbeid, men det er ett lag som skiller seg ut. Ved samtlige betalte arbeidsoppgaver har dette idrettslaget enten et tilsvarende eller høyere timeantall med frivillig arbeid. Å forske videre på dette kan være av interesse fordi profesjonalisering, betalt arbeid, har som i resten av samfunnet, også blitt vanligere innenfor idretten enn det var tidligere. Med profesjonalisering hører effektivisering, og med effektivisering er det muligheter for at idrettslagenes medlemmer får bedre utbytte. På en annen side er det meget synd hvis det er slik at denne utviklingen ”presser” idrettens grunnstein ut. Hva konsekvensene er, både de positive og de negative, av at idrettslagene benytter seg av betalt arbeidskraft kan dermed være svært interessant og sentralt å undersøke.

6. Videre forskning

Det vil være interessant for videre forskning å se på hvordan frivillig arbeid innenfor Moldeidretten utvikler seg over flere år. Det er først da vi kan se om det skjer forandringer og trender, og eventuelt hvilke tiltak som kan settes inn for å øke frivilligheten. Idretten er som kjent under press og har mangel på menneskelige ressurser. Det er av den grunn veldig viktig å følge utviklingen i årene fremover. Dette ville også vært en fin måte å følge utviklingen av kjønnsfordelingen i idretten i Molde. Det ville videre vært interessant å undersøke om idrettslagene som benytter en større del av betalt arbeid har en høyere effektivisering innenfor de ulike størrelsene på idrettslagene og eventuelt om medlemmene får et bedre utbytte.

Ett interessant tema er motivasjonen til frivillig arbeid i idretten. Det kunne vært nyttig å undersøke dypere hva som motiverer enkelte til å stille opp for idrettslaget, og hva som engasjerer. Som nevnt tidligere har Stadions Venner hos Molde Fotballklubb klart å skape et stort engasjement der frivillig innsats er større enn noe annet sted. Dette er en gruppe som burde undersøkes videre. Hvorfor er deres engasjement så stort og hva gjør de riktig?

På grunn av utviklingen som viser at flere idrettslag bruker betalt arbeid hadde det vært meget interessant å se nærmere på hvordan dette påvirker det frivillige arbeidet. Mulige konsekvenser er at det frivillige arbeidet erstattes av betalt arbeid, eller det legger til rette for mer frivillig arbeid, eller det flytter frivilligheten over på andre områder og oppgaver. Dette er ett tema som kan endre idretten på flere plan og burde derfor undersøkes dypere.

Kilde- og litteraturliste

Muntlige kilder:

Rune Sjøholm. Organisasjonssjef Møre og Romsdal Idrettskrets. E-post: 18.05.2010
Tove Berget og Jørgen Tangen. Administrasjonen Molde Fotball. E-post: 18.05.2010
Ørnulf Seippel. NTNT/Institutt for samfunnsforskning. Tilsendt spørsmålene fra Oslo-
Undersøkelsen 2006. E-post: 18.01.2010

Litteraturliste:

Archetti, Eduardo P. 2003. Den norske "idrettsmodellen": Et kritisk blikk på sivilt samfunn i Norge. Norsk antropologisk tidsskrift 1: 8-15.

Bø, Inge og Per Morten Schiefloe. 2007. Sosiale landskap og sosial kapital; Innføring i nettverkstenkning. Oslo: Universitetforlaget.

Enjolras, Bernard. 2003. Statlig idrettspolitikk i Norge og Frankrike. ISF: 2003:8. Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Nettversjon:
<http://www.samfunnsforskning.no/nor/Publikasjoner/Rapporter/2003/2003-008>

Enjolras, Bernard, Ørnulf Seippel og Ragnhild Holmen Waldahl. 2005. Norsk idrett; Organisering, felleskap og politikk. Oslo: Akilles.

Enjolras, Bernard og Ørnulf Seippel. 2001. Norske idrettslag 2000; Struktur, økonomi og frivillig innsats. ISF 2001:4. Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Nettversjon:
<http://www.samfunnsforskning.no/nor/Publikasjoner/Rapporter/2001/2001-004>

Frankfort-Nachmias, Chava, and Davis Nachmias. 2008. Research Methods in the Social Sciences. 7th edition. New York: Worth Publishers.

Goksøyr, Matti. 2008. Historien om norsk idrett. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Hair, Joseph, Robert Bush and David Ortinau. 2006. Marketing Research- Within a Changing Environment. 3rd Ed. New York: McGraw-Hill Irwin.

Heitman, Jan H. og Per Selle. 1999. Frivillige organisasjoner; Fornyelse, vekst og utvikling. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Jacobsen, Dag Ingvar. 2005. Hvordan gjennomføre undersøkelser?; Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. 2. utgave. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Johannesen, Marius. 2006. Organisasjonssamfunn og sivilsamfunn i endring: En sosiologisk studie av Norges Idrettsforbund og Olympiske Komités indre liv og dets rolle i samfunnet. Masteroppgave, Universitetet i Oslo.
Tilgjengelig fra: <http://www.duo.uio.no/sok/work.html?WORKID=41454>

Kulturdepartementet. 1999. Idrettslivet i endring; Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet. St.meld. nr 14 (1999-2000). Oslo: Kulturdepartementet.

Kulturdepartementet. 1997. Om statens forhold til frivillige organisasjoner. St.meld. nr 27 (1996-1997). www.regjeringen.no (Lest 18.03.2010).

Lorentzen Håkon. 2007. Moraldannende kretsløp; Stat, samfunn og sivil engasjement. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Lorentzen, Håkon. 2004. Fellesskapets fundament; Sivilsamfunnet og individualismen. Oslo: Pax Forlag AS.

Lorentzen, Håkon og Per Selle. 2000. Norway: Defining the Voluntary Sector. ISF 2000:14. Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Nettversjon:
<http://www.samfunnsforskning.no/nor/Publikasjoner/Rapporter/2000/2000-014>

Molde Idrettsråd: Idrettsregistreringen 2010. <http://www.moldeir.org>

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komités lov. 2008. Lov av 2007. <http://www.lovdata.no> (Lest 06.04.2010).

- Putnam, Robert D. 2000. Bowling alone; The collapse and revival of American community. New York: Simon & Schuster Paperbacks.
- Robson, Colin. 2002. Real world research; A resource for social scientists and practitioner-researchers. Oxford, UK: Blackwell Publishing.
- Seippel, Ørnulf. 2006. Frivillig innsats i Oslo-idretten. ISF 2006:5. Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Nettversjon:
<http://www.samfunnsforskning.no/nor/Publikasjoner/Rapporter/2006/2006-005>
- Seippel, Ørnulf. 2003. Norske idrettslag 2002; Kunnskap, ledelse og styring. ISF 2003:7. Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Nettversjon:
<http://www.samfunnsforskning.no/nor/Publikasjoner/Rapporter/2003/2003-007>
- Seippel, Ørnulf. 2002. Frivillighet og profesjonalisering i norsk idrett; Visjoner, fakta og framtidsutsikter i Idrettens bevegelser red. Ørnulf Seippel, 202-228. Oslo: Novus forlag.
- Seippel, Ørnulf. 2010. Professionals and volunteers: On the future of a Scandinavian sport model. Sport in society 13:2, 199-211.
- Selle, Per og Bjarne Øymyr. 1995. Frivillig organisering og demokrati; Det frivillige organisasjonssamfunnet endrar seg 1940-1990. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Selnes, Fred. 1999. Markedsundersøkelser. 4 utgave. Oslo: Tano Aschehoug.
- Sjåholm, Rune. 2000. Idrettens dag i Molde kommunestyre: Bakgrunnsstoff og problemstillinger. (Upublisert; Lagt frem for Idrettskretsstyret i Molde mai 2000)
- Sjåholm, Rune. 1999. Hvem er de reelle verdiskaperne i norsk idrett? Romsdals Budstikke: Mai 1999
- Skirstad, Bente. 2002. Norske idrettslag: Oversikt og utfordringer i Idrettens bevegelser red. Ørnulf Seippel, 229-254. Oslo: Novus Forlag.
- Statistisk sentralbyrå: Folketall i Molde pr. 01.01.2010. (Lest 03.05.2010)
<http://www.ssb.no/emner/02/01/10/folkemengde/tab-2010-03-11-16.html>
- Statistisk sentralbyrå: KOSTRA Molde 2009. (Lest 03.05.2010)
http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selectvarval/define.asp&Tabellid=04692
- Statistisk sentralbyrå: Verdi i årsverk. (Lest 20.05.2010)
http://www.ssb.no/emner/historisk_statistikk/aarbok/ht-0901-lonn.html
- Trender, Odd N (forfatter), Morten Strand (KS) og Arne Fagerli (NIF). 2009. Når en pluss en blir mer enn to. Oslo: Akilles Forlag.
- Wollebæk, Dag, Per Selle og Håkon Lorentzen. 2000. Frivillig innsats; Sosial integrasjon, demokrati og økonomi. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.

VEDLEGG 1: Spørreundersøkelse

Undersøkelse Moldeidretten 2009

1. Hva heter idrettslaget? _____ (fyll inn navn)

2. Når ble idrettslaget stiftet? _____ (fyll inn årstall)

3. Hvordan er idrettslaget organisert?
Sett ett kryss for det som passer best for ditt idrettslag.
Særidrettslag
Fleridrettslag

Det hevdes at den aller største utfordringen når det gjelder frivillighet i idrettslag er å få personer til å ta på seg verv. I de neste spørsmålene ønsker vi å få en oversikt over tillitsvalgte i 2009.

4. Når det gjelder lederen i idrettslaget ønsker vi å få vite:

Antall år som leder til og med 2009:	Kjønn:	Alder i 2009:
_____ år	☐ Mann ☐ Kvinne	_____ år

5. (5a) Hvor mange tillitsvalgte var det i idrettslagets sentrale ledelse i 2009? Med tillitsvalgte menes de årsmøtevalgte, herunder hovedstyre, valgkomité og revisor/kontrollkomité.
 _____ (fyll inn antall tillitsvalgte)

(5b) Hvor mange av disse var kvinner? _____ (fyll inn antall kvinner)

6. Når det gjelder idrettslaget ønsker vi å få vite:
 (6a) navnet på hver enkelt gruppe i idrettslaget (også hvis det bare er 1 gruppe),
 (6b) hvor mange aktive medlemmer det er i hver enkelt gruppe,
 (6c) hvor mange lagledere og tillitsvalgte det er i hver enkelt gruppe,
 (6d) hvor mange trenere/instruktører det er i hver enkelt gruppe.

(6a) Navn på gruppe:	(6b) Antall aktive medlemmer i gruppe:	(6c) Antall lagledere og tillitsvalgte i gruppe:	(6d) Antall trenere/instruktører i gruppe:
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

I de neste to spørsmålene ønsker vi å kartlegge den frivillige arbeidsinnsatsen som ble lagt ned i idrettslaget i 2009. Mye av dette arbeidet foregår året gjennom, mens noe finner sted i forbindelse med enkeltstående arrangement og inntektsgivende tiltak (arrangement av stevner, turneringer, dugnad, loppemarked, kiosksalg og lignende).

I spørsmål 7 under ønsker vi at dere svarer på hvor mye frivillig arbeid som legges ned i det daglige i ditt idrettslag, og i det neste spørsmålet (nr 8) vil vi gjerne vite hvor mye frivillig arbeid som legges ned i enkeltstående arrangement og inntektsgivende tiltak.

Spørsmålene som følger kan være vanskelig å besvare, men vi håper dere forsøker

7. Hvor stor innsats av daglig drift ble utført av frivillige (ubetalt) i ditt idrettslag i 2009?

Fyll ut hvor mange timer som ble utført av frivillige for hver av arbeidsoppgavene i en "gjennomsnittlig uke" i idrettslaget. Om skjemaet som følger er for lite, vennligst bruk eget ark.

<i>Arbeidsoppgaver:</i>	<i>Antall timer pr. uke utført av frivillige:</i>
Daglig ledelse og generell administrasjon	
Regnskap/Økonomi	
Markedsføring	
Sponsorarbeid	
Andre innteksbringende tiltak	
Trener/Instruktør	
Materialforvalter/Oppmann/Lagleder	
Støtteapparat (medisinsk oppfølging)	
Dømming	
Organisering og tilrettelegging av frivillig aktivitet	
Drift av anlegg (vaktmester, banemester, hallbestyrer og lignende)	
Styrearbeid (møte, planlegging, gjennomføring)	
Annet _____ (vennligst spesifiser)	
Annet _____ (vennligst spesifiser)	
Annet _____ (vennligst spesifiser)	

8. I tillegg til det frivillige arbeidet som foregår i det daglige og som er registrert i det forrige spørsmålet, lurer vi altså på hva idrettslaget ditt har vært med på å arrangere av enkeltstående arrangement og inntektsgivende tiltak der det er lagt ned frivillig arbeid i 2009.

Før opp type arrangement(er) og inntektsgivende tiltak (8a) med antall timer frivillig arbeid brukt på dette i idrettslaget (8b). Om skjemaet som følger er for lite, bruk et eget ark.

<i>(8a) Arrangement/Inntektsgivende tiltak:</i>	<i>(8b) Antall timer frivillig arbeid pr. arrangement/ inntektsgivende tiltak:</i>
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	

Lønnet arbeid er blitt mer og mer vanlig i idretten, likevel varierer det stort fra idrettslag til idrettslag. De neste spørsmålene vil omhandle betalt arbeid og ansatte i idrettslaget i 2009. Med ansatt tenker vi på personer som har en avtale (muntlig eller skriftlig) med idrettslaget om å utføre bestemte oppgaver (trening, administrasjon eller annet) mot betaling.

9. Har dere i løpet av det siste året (2009) hatt ansatte i idrettslaget?

Sett ett kryss.

- Nei
 Ja

Hvis du svarte nei, gå til spørsmål 12.

Hvis du svarte ja, gå til spørsmål 10.

10. Hvor mange ansatte har idrettslaget hatt det siste året (2009)?

Skriv opp antall ansatte i forhold til hvor mange timer betalt arbeid de har arbeidet pr. uke.

Antall ansatte:	Har jobbet:
	1-3 timer pr. uke
	4-10 timer pr. uke
	11-20 timer pr. uke
	21-35 timer pr. uke
	Mer enn 35 timer pr. uke

11. Hvilke arbeidsoppgaver har de ansatte i idrettslaget hatt i 2009?

Fyll inn hvor mange timer det i løpet av en "gjennomsnittlig uke" legges ned i de ulike arbeidsoppgavene av ansatte i idrettslaget. Om skjemaet som følger er for lite, vennligst bruk eget ark.

<i>Arbeidsoppgaver:</i>	<i>Antall timer pr. uke utført som lønnet arbeid:</i>
Daglig ledelse og generell administrasjon	
Regnskap/Økonomi	
Markedsføring	
Sponsorarbeid	
Andre innteksbringende tiltak	
Trener/Instruktør	
Materialforvalter/Oppmann/Lagleder	
Støtteapparat (medisinsk oppfølging)	
Dømming	
Organisering og tilrettelegging av frivillig aktivitet	
Drift av anlegg (vaktmester, banemester, hallbestyrer og lignende)	
Styrearbeid (møte, planlegging, gjennomføring)	
Annet _____ (vennligst spesifiser)	
Annet _____ (vennligst spesifiser)	
Annet _____ (vennligst spesifiser)	

Det siste spørsmålet omhandler idrettslagets økonomi i 2009. Vi ber deg svare så utfyllende som mulig på spørsmålet under eller legg ved kopi av godkjent regnskap for 2009.

12. Vi ønsker følgende informasjon om idrettslagets økonomi i 2009:
Fyll ut kronebeløp pr. post i 2009, vennligst fyll ut beløp i alle postene, selv hvis 0 kr.
Om skjemaet som følger er for lite, vennligst bruk eget ark.

(12a)

<i>Post:</i>	<i>Kroner:</i>
Totale inntekter	
Totale kostnader	

(12b) *Spesifisering av inntekter:*

<i>Post:</i>	<i>Kroner:</i>
Kommunalt tilskudd	
Lokale aktivitetsmidler	
Grasrotandelen	
Prosjekt tilhørighet	
Total sponsorinntekt	
Totalt mottatt treningsavgift	
Totalt mottatt kontingent	
Annet _____ (vennligst spesifiser)	
Annet _____ (vennligst spesifiser)	
Annet _____ (vennligst spesifiser)	

Annet kan være at laget har påtatt seg en dugnad for andre mot betaling, mottatt arv og/eller andre gaver.

Takk for hjelpen.

Høgskolen i Molde

VEDLEGG 2: Informasjonsbrev

Til idrettslagene i Molde kommune.

19.1.2010

Informasjon om spørreundersøkelse

Dette skrivet er et informasjonsbrev om at i begynnelsen av februar vil det bli sendt ut en spørreundersøkelse til alle idrettslagene i Molde kommune. Målet med undersøkelsen er å få frem verdien av det frivillige arbeidet som blir gjort i Moldeidretten.

Norsk idrett er i stor grad bygget på frivillighet og det frivillige arbeidet i Norge er årlig beregnet til en verdi tilsvarende 8 000 millioner kroner og utgjør ca 24000 årsverk. Dette underbygger at frivillighet står sterkt i norsk idrett, som det har gjort siden starten på organisert idrett i landet.

For 10 år siden ble det gjort en undersøkelse om den frivillige innsatsen innen idrett i Møre og Romsdal. Med Møre og Romsdal Idrettskrets og Idrettsrådet i Molde i ryggen ønsker jeg å gjøre en lignende undersøkelse for idrettslagene i Molde kommune.

Jeg ønsker med en spørreundersøkelse å kartlegge verdien av det frivillige arbeidet idrettslagene legger ned, dette ved å blant annet se på antall timer som blir satt av til dugnad, aktivitetsledelse og av tillitsvalgte på alle plan.

Dette er en frivillig undersøkelse, men det hadde vært til stor hjelp om dere kunne bidra med å kartlegge dette slik at omfanget av den frivillige aktiviteten i Molde kommune blir synliggjort. En god undersøkelse kan være til stor hjelp i arbeidet for å bedre rammebetingelsene for idrettslagene i Molde i årene fremover.

Jeg går mitt siste semester på Sport Management ved Høgskolen i Molde, og undersøkelsen vil bli gjennomført som en del av min Bachelor-oppgave.

Jeg regner med å sende dere ytterligere informasjon om spørreundersøkelsen i begynnelsen av februar.

Håper flest mulig vil bidra.

Med vennelig hilsen

Christine Svoren

VEDLEGG 3: Følgebrev

Til idrettslagene i Molde kommune

Viser til brev utsendt gjennom Molde Idrettsråd 21. januar 2010, ”Informasjon om spørreundersøkelse”.

I Stortingsmelding nr 39 (2006-2007), ”Frivillighet for alle” står det:

Det er det frivillige fundamentet som kjennetegner den organiserte idretten i Norge.

I samarbeid med Møre og Romsdal Idrettskrets og Molde Idrettsråd, gjennomfører Christine Svoren som er student ved Høgskolen i Molde en undersøkelse som har til hensikt å kartlegge det frivillige arbeidet i Moldeidretten. Det å synliggjøre omfanget av den frivillige innsatsen kan i årene fremover hjelpe med å bedre rammebetingelsene for idrettslagene i Molde kommune. Vi håper ditt idrettslag ser viktigheten av å delta i denne undersøkelsen, likevel vil vi påpeke at deltakelse er frivillig.

Ettersom noen av spørsmålene i undersøkelsen kan være vanskelig å besvare, kreves det at den som svarer på vegne av idrettslaget har god kunnskap om laget. Om mulig ser vi helst at det er leder av idrettslaget som gjør dette arbeidet.

De opplysningene som blir innhentet vil bli brukt i utarbeidelse av statistikk, og det vil ikke være mulig å identifisere de ulike lagene i etterkant.

Spørreskjemaet besvares og sendes i retur pr. e-post. Frist for besvarelse av undersøkelsen er mandag 8. mars. Dersom det er noe dere trenger hjelp til i forbindelse med utfylling av undersøkelsen, eller hvis det er noe dere lurer på, er Christine Svoren tilgjengelig under hele prosessen.

På forhånd tusen takk.

Med vennlig hilsen

Christine Svoren
Student
Idrettsråd

Rune Sjøholm
Org.sjef Møre og Romsdal Idrettskrets

Ulrik Opdal
Leder Molde

christine.svoren@idrettsforbundet.no

Telefon: 48 28 58 25

Vedlegg 4: Vedleggstabeller

	Særidrettslag	Fleridrettslag	Totalt (n=27):
1-4 tillitsvalgte	100	0	100
5-7 tillitsvalgte	78	22	100
8-10 tillitsvalgte	80	20	100
11-15 tillitsvalgte	25	75	100
Mer enn 15 tillitsvalgte	67	33	100

Vedleggstabell 1: Antall tillitsvalgte i den sentrale ledelsen i forhold til idrettslagets organisering. Prosentandel.

	100 eller mindre medlemmer	101-500 medlemmer	Flere enn 500 medlemmer	Totalt (n=27):
1-4 tillitsvalgte	100	0	0	100
5-7 tillitsvalgte	44	33	22	99
8-10 tillitsvalgte	40	60	0	100
11-15 tillitsvalgte	13	50	38	101
Mer enn 15 tillitsvalgte	25	75	0	100

Vedleggstabell 2: Antall tillitsvalgte i sentral ledelse i forhold til idrettslagets størrelse. Prosentandel.

Verv:	Totalt:	Gjennomsnitt pr. lag:
Tillitsvalgt sentral ledelse	286	10,59
Tillitsvalgt gruppe	413	15,3
Trener/instruktør	444	16,44
Totalt (n=27)	1143	42,33

Vedleggstabell 3: Antall verv i idrettslag.

	Antall:	Gjennomsnitt pr. lag:	Prosent:
Kvinneandel	115	4,26	40,21

Vedleggstabell 4: Kvinner i idrettslagets sentrale ledelse. (n=27)

	Totalt (n=27):	Gjennomsnitt pr. leder:
Alder	1264	46,81
År som leder	139	5,15

Vedleggstabell 5: Leders alder og antall år som leder

	100 eller mindre medlemmer	101-500 medlemmer	Flere enn 500 medlemmer	Totalt (n=26) :
1-5 tillitsvalgte/lagledere	63	38	0	101
6-10 tillitsvalgte/lagledere	43	57	0	100
11-20 tillitsvalgte/lagledere	25	75	0	100
21-30 tillitsvalgte/lagledere	0	50	50	100
Mer enn 30 tillitsvalgte/lagledere	0	20	80	100

Vedleggstabell 6: Antall tillitsvalgte i grupper i forhold til idrettslagets størrelse. Prosentandel.

	100 eller mindre medlemmer	101-500 medlemmer	Flere enn 500 medlemmer	Totalt (n=24):
1-5 trenere/instruktører	38	63	0	101
6-10 trenere/instruktører	50	50	0	100
11-20 trenere/instruktører	33	67	0	100
21-30 trenere/instruktører	0	100	0	100
Mer enn 30 trenere/instruktører	0	17	83	100

Vedleggstabell 7: Antall trenere/instruktører i forhold til idrettslagets størrelse. Prosentandel.

Arbeidsoppgaver:	Antall minutter:
Daglig ledelse og generell administrasjon	2,4
Regnskap/Økonomi	1,2
Markedsføring	0,24
Sponsorarbeid	0,6
Andre inntektsbringende tiltak	0,6
Trener/Instruktør	6
Materialforvalter/Oppmann/Lagleder	3
Støtteapparat (medisinsk oppfølging)	0,06
Dømming	0,6
Organisering og tilrettelegging av frivillig aktivitet	0,6
Drift av anlegg (vaktmester, banemester, hallbestyrer o.l.)	1,8
Styrearbeid (møte, planlegging, gjennomføring)	0,6
Annet	0,18
Totalt (n=27)	17,88

Vedleggstabell 8: Antall frivillige timer (minutter) pr. uke pr. medlem, for hver arbeidsoppgave. Gjennomsnittsverdier.

Antall:	Prosent:
0 timer	0
0,1-3 timer	7,4
3,1-25 timer	14,8
25,1-50 timer	25,9
50,1-100 timer	25,9
Mer enn 100 timer	25,9
Totalt (n=27)	99,9

Vedleggstabell 9: Antall timer frivillig arbeid pr. lag pr. uke.

Arrangement/inntektsbringende tiltak:	Totalt:	Gjennomsnitt pr. lag:
Antall (n=27)	98	3,63
Timeantall (n=27)	21 238	786,59

Vedleggstabell 10: Antall arrangement/inntektsbringende tiltak med antall timer.

	Antall lag:
1 ansatt	1
2 ansatte	2
3 ansatte	2
4 ansatte	1
5 ansatte	0
6 ansatte	4
Totalt (n=10)	10

Vedleggstabell 11: Antall ansatte pr. lag.

Antall:	Totalt (n=27):	Gjennomsnitt pr. lag:
Ansatte	39	3,9

Vedleggstabell 12: Antall ansatte.

Antall:	Antall lag:
5 timer	1
9 timer	1
13 timer	1
15 timer	1
22 timer	1
31 timer	1
61 timer	1
66,5 timer	1
70 timer	1
90,5 timer	1
Totalt (n=10)	10

Vedleggstabell 13: Timeantall betalt arbeid.

	Totalt:	Prosent:
Betalt arbeid	288	24
Frivillig arbeid	894,5	86
Totalt (n=4)	1182,5	100

Vedleggstabell 14: De 4 idrettslagene som har mest betalt arbeid sammenlagt.